

LAISVE—LIBERTY

Dukartsavaitinis

Dalls Queens apskrityje (N. Y.) \$10.00
 Kanadoje \$10.00
 Kitur užsienyje \$12.00
 Jungtinėse Valstijose \$9.00
 Pavienio egzemp. kaina 10 centų

L A I S V E

THE LITHUANIAN SEMI-WEEKLY

LAISVE—LIBERTY

Semi-Weekly

102-02 Liberty Avenue
 Ozone Park 17, N. Y.

Telephone Michigan 1-6887

PRICE 10c A COPY

No. 14

Ozone Park 17, N. Y. Antr., vasario (Feb.) 16, 1960

METAI 49-ji

KRISLAI

Entuziastiška pradžia.
 Nugarbingoje rolėje.
 Pirmas pranešimas.
 Kopūstai ar kukurūzai?
 Juokdarys ar raketierius?

Rašo A. Bimba

Lietuvių Literatūros Draugijos naujasis sekretorius Jonas Grybas raportuoja, o pirmininkė K. Petrikenė rašo, kad šiuo metu pradžia labai graži. Visur pagyvėjimas, ūpo pakilimas. Tai atsispindi narių duoklių mokesčiame. Sausio mėnuo buvo labai geras, daug geresnis negu pernai, ar užpernai.

Didelė garbė kuopų veikėjams. Žinoma, kad gražiai, entuziastiškai pradėti metai būtų gražūs, entuziastiški iki pabaigos.

Kas pasidarė su tuo Amerikos Darbo Federacijos prezidentu George Meany? Jo reakcioniškas padarė jį baltuoju šovinistu, ar kas?

Aną dieną jis neteisingai užsipoelė ant vienintelio Federacijos negro viceprezidento A. Philip Randolpho, o dabar užsisėdęs ant negro kongresmano Adam Clayton Powell.

Jis nenoris, labai nenoris, kad Powell taptų Kongreso Atstovų buto darbo komisijos pirmininku. Jis prieš tai kovojęs visomis keturiomis.

Kongresmanas Powell gi yra vienas iš žmoniškiausių, sukelbiamiausių ir darbininkams palankiausių kongresmanų. Jau kuo kuo, bet juomi darbo unijų judėjimas turėtų kuo daugiau pasitikėti.

Turėkite mintyje, kad vasario 20 d. yra rengiamas masinis susirinkimas, kuriame pranešama padarys Rojus Mizarą, neseniai sugrįžęs iš Tarybų Lietuvos. Tai bus svarbus ir įdomus pranešimas. Jo pasiklausyti turėtų susirinkti visi Didžiojo New Yorko lietuviai.

Susirinkimas įvyks Schwaben salėje, Brooklyne.
 Beje, Rojus lankėsi ir Lenkijoje pas lietuvius. Apie juos mums išgirsi irgi svarbu.

Viename lietuviškų kryžiuočių laikraštyje skaitau didelėmis raidėmis antraštę "Kukurūzai davė 186 milijonus dolerių nuostolių." Kalba eina apie Lietuvą. Stebiuosi.

Tik vėliau viskas išryškė. Nors, girdi, tiesa, kad Lietuvoje kukurūzai pusėtinai gerai užderėjo, bet toks pat plotas, apsidintas kopūstais, būtų davęs daugiau naudos.

Mąžai tenusimanau apie tų dviejų augmenų pelningumą, todėl negaliu duoti patarimo nei Lietuvai, nei visai Tarybų Sąjungai.

Bet aš puikiai žinau, pa- vyzdžiu, kad pas mus Amerikoje kukurūzais kasmet apsejami milžiniški plotai, o tų kopūstų tik kur-ne-kur užtiksi vieną kitą tuziną galvų. Pagal to laikraščio smegenis, tai ir čia kukurūzai neša milijonus dolerių nuostolių. Mūsų fermeriai tuoj turėtų mesti kukurūzus ir eiti prie kopūstų. Kodėl jie to nedaro?

Mes turime Joniką, Leoną Joniką, vieną iš "Vilnius" redaktorių, pusėtinai gudrų ir smarkų vyrą. Žinau kitą Joniką, berods menševikiškos vėros, kalbininką, kurio irgi negalima priskaityti prie kvailių.

Bet stai atsirado dar ir trečias Jonikas, V. Jonikas, kuris garsinasi jau turįs įkūres Britų Honduraso džiunglėse "atsarginę Lietuvą."

Jungt. Valstijų darbininkų unijos ir jų uždaviniai

Bal Harbour, Fla.—AFL-CIO Pildomoji Taryba išklauė John W. Livingstono, organizacinio direktoriaus, pranešimą apie unijų narių stovį. Iš raporto pasirodo, kad AFL-CIO unijos turi 17,000,000 narių, kaip jos turėjo 1955 metais, kada susivienijo. Tuo pat laiku šalyje darbininkų skaičius padidėjo 2,000,000, tai organizuotų darbininkų yra mažesnis procentas, kaip buvo 1955 metais.

Livingston sakė, kad organizavimui darbininkų unijas pakenkė nuolatiniai turčių užpuolimai ir stoka

organizatorių. Seniau buvo 339 specialūs organizatoriai, o dabar beliko tik 160 ir tik pusė jų užsiima unijų organizavimu.

Jis raportavo, kad dar 27,000,000 chemikalų, tekstilės, ofisų ir kitų šakų darbininkų nepriklauso prie unijų.

George Meany, AFL-CIO prezidentas, sakė, kad susitarė su JAV Darbo sekretorium James P. Mitchell, kad ateinančią vasarą turėti unijų ir fabrikantų pasitarimą Baltajame Name. Dalyvaus prezidentas Eisenhoweris. Bus svarstoma, kaip sumažinti nedarbą.

Po TSRS turistai važinės "karais"

New Yorkas. — Cosmos Travel Bureau, Inc., turistų agentūra, paskelbė, kad 1959 metais Tarybų Sąjungoje turistai galės važinėti savais automobiliais. Prie jų nebus jokių patarėjų.

Turistai galės į Tarybų Sąjungą įvažiuoti keturiais vieškeliais: iš Suomijos, Lenkijos, Vengrijos ir Rumunijos. Jie, važiuodami Tarybų Sąjungos gilyn, pasieks vieškelį, einantį nuo Leningrado per Maskvą, Charkovą į Jaltą Kryme. Turistai gaus leidimus mėnesiui laiko, bet norėdami galės prailginti iki 60 dienų.

NUO "FLU" JAU MIRĖ 5,000 ŽMONIŲ

Washingtonas. — Per pirmąsias šešias savaites 1960 metų nuo "flu" jau mirė arti 5,000 žmonių. Bet ši skaitlinė yra paimta tik iš 108 miestų, gi nuo šios ligos daug žmonių mirė miesteliuose ir ant farmų.

AREŠTAVO MERGINĄ UŽ JOS KLAIDĄ

Catskill, N. Y. — Policija areštavo 17-kos metų merginą Neldą Ann. Sako, kad ji dalyvavo užpuolime ant aukšinių daiktų krautuvės Newark, kur buvo jų paimta virš \$11,000 vertės. Mergina ten paliko savo piniginę. Policija joje surado merginos vardą ir adresą.

Brooklyno smetonininkų laikraštyje jis sušilęs ieško pinigų begalvių jam padėti.

O kad su ta V. Joniko vargšė "atsarginė Lietuva" nesudorotų Honduraso džiunglių beždžionės ir krokodiliai, jam būtinai esą reikalingi šeši žmonės—bent vienas medikas ar bent slaugė, vienas virėjas, vienas maitininkas, vienas elektrikerius, vienas auto mechanikas ir vienas šaltkalvis, kurie sutiktų nemokamai džiunglėse padirbėti!

Kas gi sakė, kad mes neturime raketierių?

JAV gynybai per mažai kelių ir žemi tiltai

Washingtonas. — E. L. Erickson, Bureau of Public Roads viršininkas, pareiškė, kad JAV gynybai yra per mažai kelių, o tiltai per žemi. Jis sako, kad 1957 metais buvo manoma, jog 15-kos pėdų spraga tarp kelio ir tilto yra pakankama. Bet gaminiams didesnių raketų jau reikalauja 17-kos pėdų tarpo.

Jo apskaitlavimu virš 8,000 tiltų yra per žemi. Jų pakėlimas sudarys išlaidų \$875,000,000. Taipgi JAV vyriausybė planuoja nutiesti 41,000 mylių strateginių gynybos kelių. Jų nutiesimas pareikalaus \$40,000,000,000, bet šis darbas bus baigtas tik 1975 metais.

MICH. VALSTIJOJE DARBAI PAGERĖJO

Detroitas. — Michigano valstijoje pagerėjo darbai. 1958 metais buvo 485,000 bedarbių, o dabar yra tik 190,000. Tais pat metais Detroito buvo 300,000 bedarbių, o dabar tėra tik 95,000.

Automobilių gamyba dirba pilnai. Pas General Motors Co. dirba 355,000, Ford terys Co. dirba 355,000, Fordler Corp. — 83,000, o pas kitas kompanijas po mažiau.

TSRS PIRKS KUBOJE 345,000 TONŲ CUKRAUS

Havana. — Kubos prekybos ministras Raul Cepero Bonilla ir Mikojanas susitarė cukraus reikale. Pranešta, kad TSRS pirks Kuboje 345,000 tonų cukraus biskį pigiau, kaip po 3 centus už svarą.

1959 METAIS GERAI UŽDERĖJO TABAKAS

New Yorkas. — Jungtinių Tautų organizacijos žiniomis, 1959 metais pasaulyje buvo suimta 2,935,200 tonų tabako. Bet į šią skaitlinę neįeina Tarybų Sąjungos tabakas, nes ji neraportavo.

Indijoje gražiai priėmė Chruščiovą

New Delhi. — Didžiuliu tarybinu lėktuvu "TU-114" atskrido TSRS premjeras Chruščiovas, jo dukros ir visa eilė veikėjų. Orlaukyje juos pasitiko diplomatai, Indijos vyriausybės ir organizacijų atstovai.

Mieste Chruščiovą sveikino apie 400,000 susirinkusių žmonių.

Vėliau TSRS premjeras kalbėjo Indijos parlamente. Jis kalbėjo už nusiginklavimą ir taikų visų šalių sugyvenimą.

Francūzų A-bombos sukėlė protestus

Paryžius. — Francūzijos karininkai išsprogdino atominę bombą Saharoje. Tai jau ketvirtoji valstybė pasaulyje turi atominę bombą.

Maskva. — Tarybų Sąjungos žinių agentūra TASS pareiškė, kad TSRS vyriausybė apgailestauja, jog Francūzija išsprogdino atominę bombą tuo laiku, kada jau nuo 1958 metų Anglija, Tarybų Sąjunga ir Jungtinės Valstijos susilaikė nuo jų bandymų.

Tass pareiškė, kad Francūzija vietoje prisidėti prie atominų ginklų uždraudimo, tai atgaivina jų bandymus ir lenktyniavimą.

Londonas. — Anglijos ir

JAV ir T. Sąjunga išlygina skolas

Washingtonas. — Tarybų Sąjunga užmokėjo \$1-100,000 Jungtinėms Valstijoms už kai kurią pagalbą Antrojo pasaulinio karo laiku, tuo gi kartu Jungtinės Valstijos panaikino \$7-700,000 pirmiau darytą reikalavimą atsisteiti.

Tarybų Sąjunga reikalavo iš Jungtinių Valstijų \$750,000 užmokėti už jai padarytą nuostolį 1941 m. Amtorgo prekyboje, bet dabar priėmė tik \$34,800 atlyginimo. Reiškia, abidvi pusės padarė nusileidimų.

Vėliausios žinios

Maskva. — Italijos prezidentas Gronchi kalbėjo per Maskvos televizijos ir radijo tinklus.

Berlynas. — Rytų Vokietija užprotestavo prieš Jungtines Valstijas dėl neišleidimo jos korespondentų aprašymui žiemines Olympijados, kuri vyksta Kalifornijoje.

Havana. — Kubos teismas pasiūtė nuo trejų iki 30 metų į kalėjimą 104 liaudies priešus.

Teheranas. — Po Persijos užlają, nuo Khargo salos į sausžemį, nutiesė 23-ių mylių ilgio aliejaus vamzdžius.

Paryžius. — Prezidentas De Gaulle įsakė panaikinti "Alžirijos Namėn Gvardiją", kuri palaikė sukilelius.

Roma. — Gražiai buvo priimtas Italijos prezidentas Gronchi, kada jis sugrįžo iš Tarybų Sąjungos.

San Francisco, Calif. — Audrai apriimus, trys laivai priplaukė prie vyną gabenančio laivo "Angelo Petri", ir nuvilko į priplauką.

Bonna. — Adenaueris vis puldinėja Tarybų Sąjungą.

Madridas. — Ispanijoje manevravo 200 JAV bombinių lėktuvų.

Washingtonas. — JAV vyriausybė sutiko parduoti Lenkijai 22,000,000 bušelių kviečių.

Washingtonas. — Jungtinėse Valstijose yra 190,000 mylių ilgio aliejaus perleidimui vamzdžių.

Derby, N. H. — Surado sniege negyva 18-kos metų merginą Sandra Valedę.

Londonas. — Anglijos užsienio reikalų ministras Selwyn Lloyd remia Vakarų Vokietijos apginklavimą.

Dayton, Ill. — Sausio 21 d. Fox upė išsiliejo iš vago. Vanduo vietomis užliejo po 700 pėdų šalimis upės. Jis sunaikino daugelio žmonių gyvenimo namus, sulamdė metalinį tiltą, kurio pastatymui išleista \$300,000. Upės šalimis susidarė iki 40 pėdų aukščio ledų kalnai, kurie išsilaiskys iki oras gerai sušils.

J. Valstijos pateikė sąlygas atominų ginklų draudimui

Geneva. — Konferencijoje uždraudimui atominų ginklų Jungtinių Valstijų atstovas pateikė sąlygas. Siūlo, kad nedaryti atominų ginklų bandymų sausumoje, jūrose ir ore. Kas dėl bandymų požemyje, tai pasiūlyme mažesnių nedraudžia.

Tarybų Sąjungos delegacija, kuri tik pirm pasiūlymo susitarė kontrolės reikale, pareiškė, kad JAV pasiūlymas nepriimtinas. Bet jo neatmetė, nes sakė, kad pasiūlymą aptars Tarybų Sąjungos vyriausybės vadai ir mokslininkai.

Karininkai vėl ardo taikos susitarimą

Washingtonas. — Korespondentas T. J. Hamilton ir eilė kitų numato, kad Jungtinių Valstijų generolai ir admiralai, liudydami Kongreso komitetuose, siekia neprileisti prie nusiginklavimo susitarimo.

Po Chruščiovo apsilankymo mūsų šalyje, pasitarimo su prezidentu Eisenhoweriu, Tarybų Sąjungos paskelbimo, kad ji mažina gynybos jėgas, buvo atslūgusi tarptautinė padėtis.

Bet JAV generolai ir admiralai, reikalaujami daugiau gynybai pinigų, tuo pat laiku grąšina Tarybų Sąjungai. Tas gali pakenkti viršūnių konferencijoje susitarti nusiginklavimo reikaluose.

TARYBŲ SAJUNGA VĖL IŠPEJA JAPONIJĄ

Maskva. — Tarybų Sąjunga atmetė Japonijos protestą. Japonija sakė, būk TSRS "kišasi į jos reikalus" reikalaujama panaikinti sutartį su JAV.

TSRS pareiškė, kad Japonija bus pati atsakomina už žalingus įvykius, nes ji savo teritoriją paveda karo agresoriams ir padarė karo sutartį, atkreiptą prieš TSRS, Kiniją ir kitas Azijos šalis.

RAMUSIS VANDENYNAS BUVO LABAI NERAMUS

San Francisco, Calif. — Per kelias dienas Ramiojo Vandenyne pakraščiai siautė galingi vėjai ir audros. Fort Bragge nugriovė švyturį ir sudaužė nemažai laivelių. Vyno kompanijos laivas "Angelo Petri", 21,800 tonų italos, neteko kontrolės ir buvo bangų atgrūstas į Golden Gate užlają. Ant laivo yra 7,000 tonų vyno, 3,500 tonų aliejaus ir 1,000 tonų kitokio skysčio.

Buffalo, N. Y. — Policija areštavo 12 narkotikų.

Korespondentai rašo, kad dabartiniu laiku Jungtinės Valstijos ir Tarybų Sąjunga yra arčiausiai suėję prie susitarimo atominų ginklų reikale, kaip bent kada pirmiau. Anglijos delegacija, suprantama, remia JAV pasiūlymą.

Washingtono prezidentas Eisenhoweris pasitarime su spaudos atstovais, sakė, kad nereikia stebėtis, jog TSRS delegacija tuojau nepriėmė pasiūlymo. Atominų ginklų uždraudimo ir ansiginklavimo mažinimo klausimai yra labai svarbūs ir ims laiko, kol bus pilnai susitarta.

Indonezija uždraudė "Rock-n-roll" šokių

Jakarta. Indonezijos vyriausybė pasmerkė kaip nieko bendro neturintius su daile "rock'n'roll", "o-chacha" ir "boogie-woogie" šokių.

Sukarno sakė: "Mes turime gražių savo tautos šokių. Mums nereikia nieko bendro turėti su užsienio kvailiu triukšmu, kurį jie vadina muzika".

Jakarta komandierius uždraudė groti ir šokti "o-chacha" ir patvarkė, kad už grojimą beno vadas bus baudžiamas metais kalėjimo ir piniginiai.

Vietnamo respublika daro progresą

Hanojus. — Po Antrojo pasaulinio karo Vietnamo dar ilgai ėjo karas prieš Francūzijos imperializmą. 1954 m., pagal susitarimą Genevoje, iš šiaurinio Vietnamo pasitraukė Francūzija ir ten įsisteigė Vietnamo Liaudies respublika, kuri aima 62,000 kv. mylių plotą ir turi 15,000,000 gyventojų.

Šalis buvo baisiai sunaikinta. Liaudies vyriausybė ėmėsi Trejų metų plano karo žaidžų užgydymui. Po ro sekė Penkerių metų planas.

1959 metais planas buvo oralentkas. Daugiau gauta žuvies, cukraus, ryžių ir kitko. Darbininku algos pakelta nuo 10 iki 30 procentų.

ANGLAI YRA PRIES VOKIEČIŲ GINKLUOTE

Londonas. — Prezidento Eisenhowerio pareiškimas, kad JAV privalo suteikti atominus ginklus ir žinias kitiems NATO narims, iššaukė agių sujūdimą. Anglijos liaudis negali pamiršti to, kiek ji nukentėjo nuo vokiečių imperialistų. Ji bijosi, kad išgalėję vokiečiai vėl uždegs karą Europoje ir puls Angliją.

LAISVĖ LITHUANIAN SEMI-WEEKLY

PUBLISHED TUESDAYS AND FRIDAYS, EXCEPT IN CASE OF HOLIDAYS.
102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK 17, N. Y.
Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.,
under the Act of March 3, 1879.
Established April 5, 1911 ROY MIZARA, Editor

SUBSCRIPTION RATES	
United States, per year \$9.00	Canada and Brazil, per year \$10.00
United States, per 6 months \$5.00	Canada and Brazil, 6 months \$5.50
Queens Co. \$10.00 per year	Foreign countries, per year \$12.00
Queens Co. \$5.50 per six months	Foreign countries, 6 months \$6.50

Ką amerikietis sužinojo tarp vokiečių nacių?

1959 METŲ PABAIGOJE hitlerininkai sujudo Vakarų Vokietijoje ir kitose kapitalistinėse šalyse. Todėl nacių veikla susidomėjo spauda ir demokratiniai žmonės. Vokiečių kilmės amerikietis korespondentas Serge Fliegers vakariniame Berlyne įstojo į naujų nacių Vokiečių Studentų Būdą. Ten susipažinęs su nacių veikla, išvyko į Vakarinę Vokietiją, kur yra jaunuolių ir suaugusių vokiečių hitlerininkų veiklos centrai. Vokiečių Studentų Bundo organizatorius Rudolf Kemmerich jam sakė, kad iš buvusių 10,000,000 Hitlerio laikais nacių partijos narių dešėtkai tikstančių gyvena kapitalistinėse šalyse. Kai kurie jų gyvena po išgalvotomis svetimomis pavardėmis, arba net po hitlerininkų aukų pavardėmis. Tai daro, suprantama, paslėpimui savo kriminalystių.

Kemmerich jam sakė, kad visuose, apart vieno, Vakarų Vokietijos 25-se universitetuose, jaunieji naciai turi savo skyrius.

Serge Fliegers su jaunuųjų nacių organizatoriais plačiai važinėjo Vakarų Vokietijoje. Jis daug laiko praleido Frankfurtur, Nuernberge, Heldelberge, Bonnoje ir kitur. Virur jaunieji naciai skaito Hitlerio knyga "Mein Kampf", kaip kokią bibliją. Jie garbina Hitlerį, dainuoja hitlerininkų dainas, rengiasi panašiai, kaip rengėsi Hitlerio gvardiečiai (S.S.). Jaunuųjų vokiečių nacių organizacija turi apie 40,000 narių.

Jie veikia viešai, kitur neva su atsarga. Jie nesibijo veikti, nes Vakarų Vokietijos vidaus ministras G. Schroeder yra žinomas hitlerininkas, o pabėgėlių ministras T. Oberlander yra vienas iš Hitlerio žmogžudžių "Nightingale bataliono" organizatorių, kuris 1941 metais Lvovo mieste išžudė 2,300 žmonių.

S. Fliegers klausinėjo nacių: kaip jie žiūri į Hitlerį. Jie atsakinėjo, kad jie gerbia Hitlerį kaip didelį vokiečių patriotą. Jie mato tik vieną Hitlerio "praškalimą", tai kad jis pradėjo karą prieš Tarybų Sąjungą ir ji pralaimėjo.

Kalbant apie nacių kriminalystę, vienas iš hitlerininkų dienraščio "Soldaten-Zeitung" redaktorių sakė:

"Nacių kriminalystės tai tikri juokai. Ką jūs, amerikiečiai, suprantate po vardu "kriminalystės"? Juk amerikiečiai jau seniai pripažino, kad buvę aukšti Hitlerio sandraugai nebuvo kriminalistai, o tik vokiečiai patriotai. Kas gi, jeigu ne amerikiečiai, paleido Ilse Koch, buvusią koncentracijos moterų stovyklos viršininkę, Sepp Dietrich ir Joachim Feiffer, kurie Malmedu stovykloje žudė amerikiečius karus, taipgi Alfredą Kruppą, Hitlerio armijai gamintoją ginklų ir amunicijos? O kaip gi su fieldmaršalo Goeringo pavadojuotu fieldmaršalu Erich Milch, arba su Dr. Herta Oberhauser, kurie kankino žmones koncentracijos stovyklose? Kas juos paleido iš kalėjimų, jeigu ne jūs, amerikiečiai?"

Korespondentui Fliegers besikalbant su jaunuųjų nacių viršininku Wiesbadene, tas sakė, kad jie yra "pirmas naujosios Vokiečių Nacionalistų partijos" avangardas ir pridėjo:

"Mes esame dar tik organizacinėje padėtyje, laikome susirinkimus, sakome kalbas, bet netoli jau tas laikas, kada mes turėsime netik kinžalus. Greitoje ateityje mes gausime revoliuversius ir kanuoles".

Mat, dabartiniai naciai nešioja prie diržo kinžalus, tai yra, dviašmeninius durklus, kaip ir Hitlerio laikais!

Gal nereikėtų skubintis

PASTEBĖJOMĖ, KAD KAI KURIE net mūsų vienminčiai pilnai patenkinti De Gaulle programa dėl Alžirijos. Ji esanti "išmintinga" ir turėjanti "laimėti".

Kaip žinia De Gaulle yra pažadėjęs Alžirijos žmonėms apsisprendimo teisę. Bet tą teisę alžyriečiai gaus ne tuojau, ne dabar, bet kada nors ateityje, gaus tikrai su tam tikra sąlyga, būtent: jie tučtuojau turi lauti reikalavę nepriklausomybės, pilno asiskyrimo nuo Francūzijos; jie tučtuojau turi nutraukti ginkluotą kovą prieš francūzus ir atsiduoti pilnai De Gaulles valiai ir malonei. Tikrai tada, tikrai neaiškioje ateityje, jis leisias jiems apsispręsti, ką jie nori daryti. Bet jis atvirai ir griežtai teigia, kad tada alžyriečiai be jokios abejonės nubalsuosią pasilikti su Francūzija, pasilikti jos dalim! Dar nėra žinios ir nėra jokio užtikrinimo, ką pagaltvoj pats De Gaulle, jei alžyriečiai nubalsuotų už visišką ir pilną atsiskyrimą nuo Francūzijos, už pilną nepriklausomybę. Ar jis paleistų juos iš francūzų rankų?

Vadinasi, daug kas toje De Gaulle pozicijoje yra neaišku. Gal nereikėtų mums jau taip besalyginiai visusimtu procentu tą jo poziciją užgirti. Nelgi nesimato tokiu jau būtinu reikalo jos užgyrimui.

Tiesa, kaip viskas rodo, ypač kai De Gaulle pavartojo kumštį prieš reakcinių francūzų Alžirijoje sukilimą, jo nusistatymai palaiko Francūzijos žmonių daugumą, didelę daugumą. Bet argi mums tas svarbiausia?

Kas ką rašo ir sako

PRĄSAUTA PRO ŠALĮ

Chicagos marijonų organizacijos gariasi:

Katalikiškoji spauda skiriamas kitos, pasaulietiškos spaudos, didžiųjų dienraščių ir kitų, tuo, kad ji yra leidžiama ne bizniui, bet mokymui religinių tiesų, teisingai informacijai, atitaisyti visuomenę klaidinančių žinių apie Dievą, Bažnyčią ir tikėjimą.

Argi? Mes nieko panašaus nematome ir nerandame toje spaudoje. Iš joje telpančių bizniškų reklamų nesimato, kad jai biznis nerūpėtų. Iš jos raštų ir žinių niekas negalėtų atspėti, kad jai rūpi kokios nors tiesos bei teisingai informacija. Pavyzdžiui, šmeižime ir neklinime Lietuvos žmonių pastangų susikurti gerbūvingą gyvenimą katalikiškoji spauda nenusileidžia menševikiškai spaudai.

Argi? Mes nieko panašaus nematome ir nerandame toje spaudoje. Iš joje telpančių bizniškų reklamų nesimato, kad jai biznis nerūpėtų. Iš jos raštų ir žinių niekas negalėtų atspėti, kad jai rūpi kokios nors tiesos bei teisingai informacija. Pavyzdžiui, šmeižime ir neklinime Lietuvos žmonių pastangų susikurti gerbūvingą gyvenimą katalikiškoji spauda nenusileidžia menševikiškai spaudai.

TA PATI ŽULIKISKA ISTORIJA IR SU KOMERCINE SPAUDA

Jau visi esate skaitę bei girdėję apie tai, koks nešvarus raketas yra vedamas per televiziją ir radiją. Visur žydi kyšiai ir žulistikystės.

Bet kaip su komercine spauda? Ten esama dar platesnių ir didesnių apgavysčių. Be algos, kurią gauna komercinių laikraščių reporteriai, korespondentai, kolumnistai ir redaktoriai, jie tunka kyšiais. Kyšius gauna iš biznierių ir politikierių. Kai reporteris išgieria kurį nors politikierių bei biznierių, tai reikia žinoti, kad jis už tai gavo kyšį, buvo papirktas. Šita kyšiniškystė taip plačiai praktikuojama, jog teisingam žodžiui komercinėje spaudoje nebelyka vietos.

YRA KUO PASIDIDŽIUOTI

Idomios informacijos apie Tarybų Lietuvos prekybą skaitome:

Amžinai nurgimdo į praeitį tie laikai, kai Lietuva, neturėdama savos statybinių medžiagų pramonės, importuodavo savo statybos reikalus ne tik cemento, o ir neapdirbtą klintį, gipsą, poliurto akmenį ir net žyvrą. Dabar respublikoje sudarytas istisas statybines industrijos jonių kompleksas, ir šios imonės pilnutinai aprūpina visokiomis medžiagomis statybos darbus, vykdomus tokiu mastu, apie kurį ikitarinėje Lietuvoje sunku buvo ir svajoti.

Idomi ir kita informacija apie Lietuvos prekybą, štai ką sužinome:

Tarybų Lietuvos užsienio prekyba yra organinė T. Sąjungos užsienio prekybos dalis. Todėl savo užsienio prekybos operacijas respublika vykdo per TS Užsienio prekybos susivienijimus, kurie ir sudaro prekybos santorius pagal tam tikrą jiems priskirtą prekių nomenklaturą.

Be to, prekybą su užsieniu respublikoje vykdo Lietuvos vartotojų kooperacija (per Centrosąjungą), kuri pastaraisiais metais ypač suaktyvino savo prekybinę veiklą. Lietuvos vartotojų kooperacijos užsienio prekybos apyvarta šiemet, pavyzdžiui, palyginti su 1957 metais padidėjo 4 kartus. Padidėjo ir sąlygiškai, kur Lietuvos kooperatoriai parduoda ir per-

Mums svarbiausia, kaip ir tai žiūri, kokio nusistatymo yra didelė alžyriečių dauguma. Šiuo tarpu ne Francūzijos žmonės kovoja prieš svetimus pavergėjus už savo laisvę ir nepriklausomybę, bet alžyriečiai. De Gaulle tebeveda ir tebetęsia kruvina kara prieš tuos žmones. Reikia, kad toji skerdynė tuojau liautųsi.

PASTABOS

Šių metų "Laisvės" redaktijos raportas šerinininkų suvažiavimui buvo ilgai ir reikšmingas. Skačiau jį su įdomumu ir pakartoju kitą kartą. Raportas apima visų metų ne tik "Laisvės" pergyventus įvykius, bet ir visus 1959 metų svarbesnius įvykius.

Taip, suvažiavę šerinininkai, ne tik brooklyniečiai, bet ir iš toliau gali įsigyti ir pasimokyti daug gražių ir kilnių mintių iš 1959-ais metais pergyventų įvykių. Šis raportas, kuris tilpo "Laisvės" 11-tame numeryje už vasario 5-tą dieną, gali būti istorinis, nes jis nušviečia ne tik šios šalies, bet ir pasaulinius politinius bei taikos reikišnius. Lietuvos klausimu geras pasisakymas, remiantis visos pažangiosios amerikiečių lietuvių visuomenės.

Ir reikia sutikti, kad buvo sunkumų keltis į naują vietą, kuomet mūsų spēkos retėja, o ir likusieji nėra tokie lankstūs ir įvairių darbų.

KAS IS TIESU STREIKĄ LAIMEJO?

Gavome vasario mėnesio laidos didžiosios plieno darbininkų unijos (United Steelworkers of America) organą "Steel Labor." Jame labai ir, žinoma, teisingai džiaugiamasi streiko laimėjimu. Veda mąs is straipsnis skamba:

Bandydami išnagrinėti plieno pramonėje 1959-1960 metų sutartį, redaktoriai ir kolumnistai labai iškalbingai didelėmis dozėmis už gerai atliktą darbą kreditu apdailio beveik visus didžiuosius vardu Washington ir kituose punktuose.

Bet bile kokiam riktame apibūdinime to visiško samdytojų supliekimo, išvada tegali būti viena.

Jungtinės Plieno Darbininkų Unijos 500,000 narių, kurie dirba pamatinėje šalies plieno pramonėje, taip pat jų drašios žmonos ir jų vaikai parašė pergalę.

Jie laimėjo didelę perne tik sau, bet taip pat visam Amerikos organizuotų darbininkų judėjimui.

Per 116 dienų pasiaukojimo ir sunkumų — per tą visą ilgiausią plieno pramonės priverstą uždarymą — plieno darbininkai nepasitraukė iš pikieto linijos. Tai nebuvo tik paprastas įvykis, nes Jungtinė Plieno Darbininkų Unija ir visas darbo unių judėjimas tuojau patyrė, jog čia eina "kova už gyvybę".

Šitie pamatiniai plieno darbininkai buvo pervaryti per žiauriausią didžiojo biznio interesų, kokius tik jie pajėgė sumobilizuoti visoje šalyje, smegenų plvimė kampanijos serenga.

Kai šios apgavingos propagandos ūkanos išsiklaidė, kovos lauke matėme plieno darbininkus, suvargusius, bet neungalėtus. Šalia jų stovėjo jų žmonos, jų vaikai ir jų draugai darbininkų judėjime, kurie padrasino juos, kovoti už visą organizuotų darbininkų judėjimą.

Dar kartą Jungtinė Plieno Darbininkų Unija pradė, kad ji visliomet pasiryžusi kovoti už teisybę ir teisingumą. Šios drašios eilinių darbininkų pastangos atidaro duris industrinei ramybei ilgiems metams.

Sis didelis plieno darbininkų unijos organo optimizmas apie industrinę ramybę ilgiems metams gali pasirodyti per dėtū, per daug optimistiškū. Tiesa, stambusis kapitalas tą mūsų prieš plieno darbininkus pralaimėjo, tačiau naviška tikėti, kad jis nuleis rankas ir nebandys iš naujo pulti organizuotus darbininkus. Jis suras naują priekabę ir naujus būdus tam puolimui. Didžiausią Amerikos darbininkų nelaimę bus, jei jie, besidžiaugdami šiuo plieno darbininkų laimėjimu, pamiršuos buvę savo reikalingą sąlygą. Unijų lyderiai, ramindami darbininkus ilgu metų industrinę ramybę, losia tiesiai į stambiojo kapitalo rankas.

Peržiūrėjęs knygu archyvą, išstėmėjau 1936-tų metų Literatūros Draugijos žurnalą "Šviesa." Gražiai apdaryta su daug gerų straipsnių. Peržiūrėjęs bendradarbius ir jų parašytus straipsnius, surandi, kad daug jų jau gyvųjų tarpe nėra. Nėra P. Abeko, nėra S. Jasilionio, nėra P. Balso ir jau nesimato bendradarbio V. Bavino, nors jį sąl tebėra gyvas.

Palyginus raštus 1936-tų metų su šia gadyne, susia Amerikos darbininkų nelaimė bus, jei jie, besidžiaugdami šiuo plieno darbininkų laimėjimu, pamiršuos buvę savo reikalingą sąlygą. Unijų lyderiai, ramindami darbininkus ilgu metų industrinę ramybę, losia tiesiai į stambiojo kapitalo rankas.

Na, ir mano patarimas: Jeigu kurie turite 1936-tų metų "Šviesos" kompleksus, tai turėdami laiko pasišūtrėkite, perskaitykite joje telpančius raštus. Tai bus jums gražus prisiminimas ir geras pasimokymas. Aš nesigailiu tai padaręs.

Reikia priminti ir tai, kad 1936-tais metais mes buvome jauni ir gal dėl išdykumo nesame perskaite "Šviesoje" tilpusių raštų. Tad nebus vėlu nors senų metų sulaukus tai padaryti.

Reikia priminti ir tai, kad 1936-tais metais mes buvome jauni ir gal dėl išdykumo nesame perskaite "Šviesoje" tilpusių raštų. Tad nebus vėlu nors senų metų sulaukus tai padaryti.

Pasilsėti dar nelaikas!..

Šių metų sausio 8 dienos "Laisvėje" tilpo du svarbūs raštai.

1. "Kreipimasis į LLD narius," kurį parašė naujai išrinktasis tos organizacijos pildomasis centro komitetas — sąstata septyni nariai, septynios visiems gerai nuo seno žinomos pavardės.

Tame savo į narius kreipimesi komitetas teisingai pastebi, kad yra apsilėidimo ir nepaisymo. Tai negerai. Prieš tūla laiką "Laisvėje" Jonas Kaškaitis, rašydamas apie Juozą Šukį, prisiminė L. Ereminą, Brooklyno Aido choro vadovą — jis buvo nebejauniklis, o kaip gambiai jis vadovavo Aidui. Reiskia, Ereminas netingėjo. Kada prieš 47 metus atvykęs Brooklynan pamačiau Ereminą diriguojant Aido chorą, viena dainelė ypač įstrigo man atmintin:

"Pasilsėti dar ne laikas, dar tiktai darbo pradžia." Dažnai prisimenu tą dainelę ir Ereminą, bet ir dainelės prasmė tinka šių dienų padėčiai. Tuomet žmonija stovėjo prie slenkščio pirmojo pasaulinio karo, kurio eigoje įvyko neapsakomai svarbus įvykis, per dešimtį dienų sukretęs visą pasaulį. O nuo to netikėtai staiga susukretimo dar ir dabar daugelio šalių valdovams, liadies eksploatatoriams, kinkos tebedreba, jų nervai nebenusiramina. O čia dar vis nauji įvykiai, nauji sukretimai: sputnikai iškiloljniekam negirdėtas atskaitumas: net Mėnulį pasiekė; pacioje žemėje — jos socialistinėje dalyje — žmonių gyvenimo būvio gerėjimas; Nikitos Chruščiovo apsilankymas Valtijose ir jo garsus šauksmas, kad visos tautos nusiginkluotų, net ir pačius "ramiusius" ir "neutraliusius" sujudino ir pritraukė arčiau prie taikos ir taikaus sugyvenimo šalininkų. Todėl ir prisieina kartot tą seną dainelę: "Pasilsėt dar ne laikas, dar tik darbo pradžia..." O darbo dar vis yra daug.

Spauda ir organizacijos prašosi stiprinimo; sveturiginų gynimo reikalas dar vis negali būti pamirštas.

2. Tarybų Lietuvos prezidento Justo Paleckio laiškas A. Rimbai apie dabartinę padėti senioje tėvynėje ir pastabos ten atsilankiusių iš JAV lietuvių turistų. Tame savo laiške Tarybų Lietuvos gerbiamas prezidentas labai trumpai apibūdina liadies pasiekimus statyboje, apsvietoje, kultūroje ir t. t. Iš to laiško matome, kad Tar. Lietuvos prezidentas didžiai užimtas įvairiais darbais-darbeliais, dalyvavimais įvairiuose visuomeniniuose darbuose.

Kai palieja — katės laka, Kai surūgsta — muša, plaka. Ponia sienas juo dabina. Darbininkai kart ketina. (Smetona)

LITAS GINA
Kunigas pekla baugina,
Duodi lita — nuo jos gina.
("Šluota")

2 p.—Laisvė (Liberty)—Antr., vasario (Feb.) 16, 1959

Na, ir mano patarimas: Jeigu kurie turite 1936-tų metų "Šviesos" kompleksus, tai turėdami laiko pasišūtrėkite, perskaitykite joje telpančius raštus. Tai bus jums gražus prisiminimas ir geras pasimokymas. Aš nesigailiu tai padaręs.

Reikia priminti ir tai, kad 1936-tais metais mes buvome jauni ir gal dėl išdykumo nesame perskaite "Šviesoje" tilpusių raštų. Tad nebus vėlu nors senų metų sulaukus tai padaryti.

Šypsenos

Užėjo, kaima būrys hitlerininkų. Užsuko į vieną sodybą ir pamatė ten būrį vištų. Vištos geros, nusipenėjusios.

—Kuo jas lesinate? — paklausė vyresnysis. — Grūdais?! O ar žinai, kad tai normuoti produktai? Suimti reicho kenkėjas!

Hitlerininkai puolė prie vištų ir sugaudė "kenkėjas" į maišą. Dina toliau. Pamatęs vištas kitamė kleme, vyresnysis vėl klausia:

—O kuo jas lesinate? Bulvėmis? O ar žinai, kad bulvės išduodamos tik pagal korteles? Suimti kenkėjas!

Ir vėl kelios vištos pateko į maišą. Traukia "medžiotojai" į trečią kėmą. Ten šeimninkas gudresnis.

—Kuo lesinate vištas? —Niekuo! —atkiro gudruolis.

—Kaip niekuo? —nustebo vyresnysis. —Joa tokios riebios...

—Šeimninkas paaiškino: —Mano vištos, mat, turi gerą fiurerį-gaidį. Jis vedžioja jas po svetimus kiemus ir ten vagiliauja. Todėl jos tokios ir riebios.

—Tikrai geras fiureris! —sušuko hitlerininkas, nes nieko kito sakyti jam nebeliko. — Toks pat kaip mūsų...

Gudruolio vištos liko sveikos.

Kai palieja — katės laka, Kai surūgsta — muša, plaka. Ponia sienas juo dabina. Darbininkai kart ketina. (Smetona)

LITAS GINA
Kunigas pekla baugina,
Duodi lita — nuo jos gina.
("Šluota")

Apie revoliucionierę ir rašytoją Eugeniją Tautkaitę

(Laiškas iš Vilniaus)

1959 m. gruodžio 18 d. laiškanesys atnešė man tokią laišką:

KVIETIMAS

"Gerbiamas drauge! Kvietame Jus dalyvauti iškilmingame vakare, skirtame Lietuvos darbo žmonių revoliucinio judėjimo dalyviams, vienos pirmųjų komjaunuolių, rašytojos Eugenijos Tautkaitės 60-osioms gimimo metinėms paminėti.

"Vakaras įvyks 1959 metų gruodžio 20 d. 19 val. LTSR Valstybinės Konservatorijos salėje..."

Pasirašė LTSR Rašytojų Sąjunga.

Kartu su "oficialiniu" kvietimu buvo įdėtas toks raštelis:

"Kviečiu Tamtą š. m. gruodžio 20 d. po iškilmingo minėjimo atvykti vakarienei, kuri įvyks Pionierių patalpoje. E. Tautkaitė."

Kvietimas mane gerai nutiekė. Su Eugenija Tautkaitė buvau susipažinęs jau prieš 28 metus. O jei ir nebūčiau su ja tuomet asmeniškai susipažinęs, tai visvien apie ją būčiau nemaža žinojęs iš jos raštų, iš knygų, bylojančių apie Lietuvos darbininkų revoliucinį judėjimą, kuriam E. Tautkaitė atidavė visą savo subrendusį gyvenimą.

Susipažinau su ja 1931 metais, kai lankiausi Tarybų Sąjungoje. Tuomet ji jau buvo pradėjusi rašyti vaizdelius - apsakymelius; jau buvo Eugenija pradėjusi bendradarbiauti ir mūsų laikraštyje *Laisvėje*. Kaip visuomet, taip ir tada, ji buvo labai maloni, draugiška, miela bičiulė. Rūdėsi, ji tau atiduos viską, ką turi, kad tik tau padėtų.

Ši miela bičiulė ir man padėjo nemaža.

Tuomet E. Tautkaitė gyveno Maskvoje su nedideliu sūneliu Juru Požela; ji buvo pirmoji Karolio Poželos žmona ir Elenos Tautkaitės (V. Mickevičiaus-Kapsuko žmonos) sesuo.

Ne kartą man teko viešėti jos namuose.

Kai atvykau dabar į Vilnių, teko su rašytoja keletą kartų susitikti ir pasikalbėti: aš jau pasakojau apie savo praeitį, ji — apie save. O jai per tuos 28 metus teko paragauti visko, karšto ir šalto.

Josios sūnus Juras — jau suaugęs vyras, dirba mokslinį darbą; vedęs, turi dukrelę ir, prieš pat man išvykstant iš Vilniaus, žmona pagimdė sūnelį, kuriam davė Karolio vardą.

Į Vilnių rašytoja grįžtuojau po to, kai Lietuva buvo išlaisvinta. Kurį laiką ji buvo Pionierių rūmų direktorė Vilniuje. Jaunimas ją labai gerbia, kadangi ji ne tik kaip pionierių rūmų direktorė, o ir kaip rašytoja, kreipė didžiausią dėmesį į jaunimą. Parašė Eugenija nemaža apsakymų iš Lietuvos jaunimo gyvenimo.

Per keletą pastarųjų metų E. Tautkaitė, atsipalaidojusi nuo visokių kitų darbų, visą laiką paaukojo tik kūrybiniam rašymui. Ji, beje, buvo personalinė pensininkė.

Konservatorijos salėje

Paskirtu laiku pasiekiau Konservatorijos salę. Ji jau buvo kupina žmonių, su-

vykusių rašytojai pagerbti. Pirmą kartą man teko tokiam iškilmingame pobūvyje dalyvauti. Pasakyčiau, Amerikoje mes tokių pobūvių nesurengiame.

Lietuvos Rašytojų sąjungos pirmininkas poetas E. Mieželis atidarė vakarą trumpa kalba; suglaustai nušvietė revoliucionierės ir rašytojos nueitą kelią, garbingą kelią. Tuomet jis šaukė įvairių visuomeninių organizacijų atstovus, atvykusius rašytoją pasveikinti. Kiekviena organizacija su savo atstovais prisitūnė ir vertingų jubilieatei dovanų, kurios užėmė pusę estrados.

Gėlių buketai, dovanos, sukrautos estradoje, darė išpūdingą vaizdą!

Tariau ir aš keletą žodžių, pažymėdamas jubilieatės nuopelnus Amerikos lietuviams, kaip bendradarbių mūsų spaudai. Sakiau, jog Amerikos pažangioji lietuvių visuomenė su E. Tautkaitė, su jos praeitimi, gerai susipažino iš jos veikalų *"Takai takeliai ir didi kelių"*, kurį mes perspausdinome *Laisvėje*. Amerikos lietuvių pažangios visuomenės vardu linkėjau Eugenijai geros sveikatos, ilgų metų ir sėkmės kūrybiname darbe.

Po daugelio sveikinimų trumpą žodį tarė pati Eugenija. Ji nuosirdžiai padėkojo už dovanas ir už atsilankymą į jos pagerbtųjų vakarą, ir žadėjo nepadėti plunksnos į šalį, bet dirbti ir dirbti, kol jėgos leis.

Tuomet sekė jos garbei koncertas, kurio programą atliko Konservatorijos auklėtiniai ir šaunūs savi-veiklininkų vyrų choras.

Seni draugai

Vakarienė įvyko Pionierių rūmuose, esančiuose palei Gedimino kalną. Čia dalyvavo artimiausieji jubilieatės kovos laikų draugai, artimiausieji bičiuliai ir giminės.

Vakarienės proga buvo pasakyta idomių kalbų, su kuriais E. Tautkaitė, su ginklu rankose, prieš 40 metų gynė Vilnių nuo "baltųjų lenkų"; sakė kalbas tie ir tos, su kuriais Eugenija veikė buržuazinėje Lietuvoje, organizavo komjaunimą, paskui sėdėjo kartu Kauno sunkiųjų darbų kalėjime. Ši vakaro dalis man buvo pati idomiausia ir išpūdingiausia.

Vakaras baigėsi. Visi mes skirstėmės kas sau šviežiai apdengtomis sniego gatvėmis. Kiekvienas buvome didžiai pasitenkinę, kad rašytoja ir kovotoja taip iškilmingai pagerbta.

Mirtis ir laidotuvės

1960 m. sausio mėnesio pradžioje prof. B. Pranskus - Žalionis skambina man į viešbutį:

— Staiga susirgo rašytoja Eugenija Tautkaitė. — Susirgo?!

— Nuvežta į ligoninę, operuota. Nežinia, kaip čia bus...

Trečią dieną po to išgirstu, kad Eugenijos jau nebėra; ji jau mirė. Pranešama, kad laidotuvės bus sausio 6 d. 2 val. popiet.

Viskas taip netikėtai, taip greit!

Liūdna žinia sukrėtė Vilniaus visuomenę. Daugiau:

ne tik Vilniaus, o ir visos Lietuvos, kadangi rašytoja ir kovotoja buvo plačiai Lietuvos žmonėms žinoma, ją gerbiama.

Toje pačioje salėje

Rašytojos palaikai buvo pašarvoti toje pačioje Konservatorijos salėje, kur prieš porą savaitių ji buvo pagerbta, kur buvo iškilmingai atžymėta jos 60 metų sukaktis.

Salės gale, ant aukštai iškelto postamento, apdengto juodu aksomu, — karstas, o jame ramiai ilsisi Eugenija Tautkaitė, tarsi gyva.

Karstas skendi gėlėse, ir tų gėlių vis daugiau ir daugiau atsiranda, žmonės neša jas ir neša. Nuolat aidi liūdni muzikos garsai. Ties raytojos karstu, iš abiejų pusių, stovi garbės sargyba, po keturis asmenis. Ji nuolat keičiasi. Garbės sargybon stoja velionės kovos draugai, seni revoliucionieriai, komjaunuoliai, rašytojai, darbininkai, tarnautojai, vyriausybės ir partijos vadovai.

Atvyko didžulė delegacija iš Kauno, kur E. Tautkaitė kadaise gyveno, dirbo, kovojo už darbo žmonių reikalus. Atvyko ir iš kai kurių rajoninių miestų delegacijos, rėsinos gėlėmis.

Artinasi valanda, kurią velionės palaikai bus iš salės išnešti. Vis daugiau ir daugiau žmonių atvyksta. Salė ir platūs, ilgi Konservatorijos koridoriai užsikimšo publika. Gatvėje — tūkstančiai žmonių.

Ties Konservatorijos durimis stovi automašina, apdengta raudonu audeklu, apjuosuta gedulo kaspiniu. Orkestrui grojant gedulo maršą, karstas išnešamas ir padedamas ant mašinos. Aplink karstą dedamos gėlės.

Pagaliam, išsiriokuoja palydovai. Priekyje karsto eina žmonės, nešini vainikus ir gyvū gėlių puokštėmis — daug jų! Paskui juos automašina, su rašytojos palaikais, su karstu. Ją lydi vyriausybės, partijos, mokslo, kultūros, rašytojų ir kitų organizacijų atstovai. Juos seka orkestras, nuolat grojantis gedulingas melodijas.

Šlapdriba. Iš dangaus krenta nei tai lietus, nei tai sniegas.

Tūkstančiai žmonių pėsčiai lydi Eugeniją Tautkaitę į Antalieptės kapines, kur ilsisi daug kovotojų-didvyrių, kur dega amžina ugnis, tarytum sakanti kiekvienam, jog čia ilsisi žmonės, atidavę lietuvių tautai visą, ką turėjo geriausio.

Automašinų judėjimas Stalino prospekte sulaukytas, o tūkstančiai žmonių lėtai žygiuoja paskui karstą.

O kai pasiekia kapines, palei duobę, pirmas žodį taria K. Preikšas, Lietuvos ministrų tarybos pirmininko pavaduotojas.

—Šiandien mes, — kalba K. Preikšas, — atsisveikiname su brangia mums vieniems Lietuvos revoliucinio judėjimo dalyve, rašytoja Eugenija Tautkaitė. Negailėstinga mirtis išplėšė iš mūsų tarpo ištikimą kovotoją, jautrią draugę, kuri dar taip neseniai buvo

pilna energijas ir kūrybi-

nių planų. Kalba Rašytojų Sąjungos valdybos pirmininkas E. Mieželis:

—Smėlingoji Vilniaus kalvų žemelė priima ištikimą savo dukrą, kuri per visą savo gyvenimą praėjo tyra širdimi, plakančia darbo žmonių laime. Vilniuje ji pažino sunkiausią beteisio žmogaus dalią, Vilniuje ji žengė pirmuosius revoliucionierės kovotojos žingsnius...

Partijos istorijos instituto direktorius R. Sarmaitis sako:

—1919 metų pradžioje įstojusi į Lietuvos Komunistinio Jaunimo Sąjungą Vilniuje, E. Tautkaitė paliko ištikimą komunizmo idėjoms visą savo gyvenimą...

Dar kalba Vilniaus KP miesto komiteto sekretorius P. Griškevičius, LKJS Centro Komiteto sekretorius J. Petkevičius.

Gedulo maršo aidams lydint, karstas leidžiamas į duobę. Draugai jį užkasa, supildami naują kapą, ant kurio sudedamos gėlės, — kalnas jų.

Jau temsta. Skirstomės. Pirmą kartą mano gyvenime man teko dalyvauti tokioje didelėje, tokiose išpūdingose laidotuvėse!..

Po laidotuvių

Vincas Mickevičius ir Lena Mickevičiūtė (V. Kapsuko vaikai) pasikvietė pas save į butą eilę savo tetos artimų kovos draugų ir bi-

čiulių užkandžiams. Čia buvo ir Juras Požela su žmona, buvo A. Sniečkus, I. Gaška, M. Šumauskas, K. Preikšas, J. Paleckis ir kiti.

Pasakyta gražių kalbų, giliau apibūdinančių velionės nueitą kelią. Tiek velionės sūnus, tiek V. Mickevičius ir L. Mickevičiūtė pažadėjo tęsti savo motinos ir tetos darbus, — eiti šviesiu kovos keliu, kuriuo jiėjo, darbuotis už komunistinį rytojų.

Visa tai manėje paliko nepamirštamą, neišdildomą įspūdį.

Studentų kino studija

KAUNAS.—Kauno Politechnikos instituto studentų klube veikia mėgėjiška kino studija. Per dvejus savo veiklos metus ši studija pagamino šešis kino žurnalus. Įdomus buvo šeštasis numeris. Jame pasakojama apie studentų darbo stovyklą Panevėžio rajone "Pašuojo" kolūkyje, kur studentai statė kultūros namus.

Nors dabar egzaminų sesija, tačiau mėgėjiškos kino studijos darbas nenutrūksta. Studentai Kutas, Bielinis ir kiti baigia montuoti septintą kino žurnalo numerį. Jis skirtas studentų mokymuisi, egzaminų sesijai, poilsiui.

Dideli mėgėjiški kino studijos planai. Siemiet ji numato pagaminti penkis kino žurnalus ir tiek pat trumpametražinių filmų.

LAIŠKUČIAI

Mieli draugai,

Štai jums labai įdomi ir naudinga staigmena. Visai natūrali, be jokių pozavimų padaryta fotonuotrauka. Tai buvo Naujųjų metų švenčių proga. Aukščiausios Tarybos prezidento pirmininkas — mielasis Draugas Justas Paleckis padarė man didelę garbę ir privilegiją, užkviestas mane pietų.

Paskiau maloniai kalbėjomės Draugo Paleckio privačiam kašnete, kur mudu be niekur nieko emė ir nutraukė miklusis fotonuotraukų mėgėjas. Netrukus kelios nuotraukos jau išbaigtos ir jas parsivežiau namo, kaip miela gyvenimo momentą. Tuo ir noriu pasidalyti su jumis, mielieji draugai.

Po kelių dienų — dar vienas papildomas siurprizas — laiškas nuo mielojo draugo Paleckio.

Mielas Drauge Kaškaiti,

Siunčiu dar kelias nuotraukas iš mūsų susitikimo š. m. sausio 2 d. Kaip tamsta minėjai, gera būtų pasiųsti po vieną egzempliorių tų nuotraukų, kur skaitome "Laisvę" ir matyti ant stalo "Vilnis", tų laikraščių redakcijoms. Tikrai, draugams bus įdomu jas pamatyti. Tamstai tai patogiausia jas pasiųsti, todėl jų keletą ir pridėdu.

Linkiu tamstai sėkmingo darbo, nes matau, kad vis rašai "Laisvę" ir "Vilniui" kaip tikras jų nuolatinis draugas ir korespondentas. Bet linkiu ne tik dirbti, bet ir pasilsėti, nes Tamstos jau daug gyvenime padirbėta, reikia ir atsikvėpti ir Tėvynę atvažiuos.

Su pagarba

Justas Paleckis

Tai dar vienas stambus faktas, kad mūsų amerikinius laikraščius pasimėgėdami skaito šimtai T. Lietuvos piliečių ir pats jos galva draugas Justas Paleckis. Lai tai bus paraginimas dar plačiau paskleisti mūsų pažangiąją spaudą tarpe savo tėvynės brolių ir draugų. Visi godžiai ją skaito ir laukia ateinant daugiau. Ir pats aš tebesu tos spaudos mėgėjas. Visuomet su jumis, mielieji draugai.

Jonas Kaškaitis

Nuotraukoje: iš JAV sugrįžęs ir Lietuvą gydotojas ir visuomenės veikėjas Jonas Kaškaitis ir Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo Pirmininkas Justas Paleckis.

ĮVAIRUMAI

Beždžionė piešia paveikslus

1954 m. sausio 3 d. Mr. R. Skirwood padovanojo beždžionę (šimpanzė) Drud Hill žvėrinčiui. Žvėrinčiaus prižiūrėtojas pastebėjo, kad beždžionė, vardu Batsy, pasiima ką nors iš savo ėdalo ir teploja kletkos langus bei grindis. Jis susiinteresavo. Davė beždžionei maliavos ir popieriaus. Jo nuostabai Batsy pradėjo piešti ant popieriaus kaip ir "moderniškus paveikslus."

Baltimorės komercinis dienraštis "The Sun" plačiai aprašė tą nepaprastą "artistę." 1957 m. kovo 11 d. zoologijos sodo vedėjas A. R. Walson surengė beždžionės piešinių parodą Drud Hill patalpoje. Susirinko apie 500 žmonių, jų tarpe ir aš stebėjau jos meną. Batsy pasiima maliavą, paragauja ir ant popieriaus teploja. Ir ji nupiešė apie 10 paveikslų.

Zoologijos daržo savininkai net pardavinėja tuos "moderninius" beždžionės nutepliotus paveikslus po \$25 arba \$50. Norinti daugiau informacijų jų gali gauti ant Cathedral gatvės knygynne, Baltimore, Md. J. Balsys

Liutai ir katės

Tyrimas rodo, kad egiptiečiai jau turėjo naminių kačių prieš 5,000 metų. Anglijoje atrasta žymiai, kad gyventojai turėjo kačių beveik prieš 3,000 metų. Reiškia, katės jau yra seniai prie namų prijaukintos.

Suprantama, kad gilioje senovėje jos buvo laukiniai žvėreliai. Prie katininės giminės yra priskaitomi liutai, tigrai, leopardai, okečiai, jaguarai ir daugelis kitų draskančių ir galingų žvėrių.

Jautri dramblio "rankovė"

Dabar drambliai (sloiniai) veisiasi jau tik Afrikoje ir pietų Azijoje. Bet senovėje jų protėviai veisėsi Europoje ir Sibire. Dar ten randami mamutų kaulai.

Dramblys didelis, nepaslankus gyvūnas. Bet turi nuostabiai jautrią "rankovę" (straublį). Jos pagalba jis pasiima maistą ir semiasi vandeni. Jo straublys yra taip jautrus, kad gali jausti mažyčius daiktus ir nedideles vynuotes.

Kaip gi maitinasi austrė "oyster"?

Austrės ("oysters") yra moliuskai — gyvūnai užsidarę lukšte. Austrė, atrodo, neturi nei gerkles, nei kitų maitinimosi organų. Tikrumoje taip nėra. Tai sudėtingas gyvūnėlis, kuris turi nervus, kraują, gerkles, pilvą ir kitus organus.

Tiesa, tą gali atskirti tik specialistai ir su pagalba prietaisų. Austrė maitinasi labai smulkiais maisto gabaliukais, kurie į jos kūną patenka, kada lukšto kraštėlis pravertas. Austrė savo maistą pasirenka. Kas jai nepatinka, išmetama.

3 pusl. *Laisvė* (Liberty). Antr., vasario (Feb.) 16, 1960

ka, arba būna per šurkštus, tai išleidžia su vandniu iš kūno ir lukšto.

Prisimenu vieną įvyki. Pas mus apsilankė svečias iš šalies gilumos. Pas juos austrė ir kitų moliuskų nevalgo. Man valgant austrės, ir jis jų panorė. Po kelių austrė pažingėdavo: —O kaip su jų viduriukais, kaip juos atskirti? —Viduriukai?.. Nežinau, kur jų viduriukai ir kur kiti organai, čia yra viskas, — atsakiau.

Mano svečias atsakė austrės valgyti, nes aš nemoku jų vidurių surasti ir išimti.

Ar sniegas baltas?

Daugelis kalbos posakių neatitinka tikrovės. Taip pat klaidingas ir pasakymas "Baltas kaip sniegas". Sniego baltumas yra tik tariamas. Iš pradžių tapytojai pastebėjo, kad sniegas turi melsvą, į violetinį pereinantį atspalvį. Tada fizikai nustatė sniego atmušamų spindulių bangų ilgį. Iš to paaiškėjo, kad tapytojai teisūs. Tačiau tai buvo tik šios istorijos pradžia. Jeigu anksčiau koks medžiotojas papasakodavo, kad kalnų viršuje, didžiuliam aukštyje, sniegas esąs raudonas, iš jo atspalviai pasiaipydavo, laikydami tai prasimanymu. Ir vis dėlto paaiškėjo, kad "krūvinas sniegas" — tikras dalykas. Pirmiausia jį atrado Sankt - Bernarde, Karpatuose, Pietų Amerikos Anduose ir arktinėse srityse.

Retkarčiais ant sniego dangos apsigyvena mikroskopiskai maži gyvūneliai — infuzorijos. Dėl to atsiranda tarsi krauju aptašytos vietos.

Tyrinėjant Antarktiką, netoli Pietų poliaus buvo rasta žalio sniego. Šios spalvos priežastimi yra dumbliai.

Vienintelis geltonas žėrintis sniegas yra Kanados provincijoje New Brunswicke. Šitas spalvos tonas atsirado dėl sniego dumblių, po kurių oda susikauptė aliejiniai sluoksniai.

Yra netgi juodo sniego. Aukščiausioje Tatruose sniegas yra tamsiai nudažytas įvairių uolienų dulkių. Tokio sniego rasta ir Islandijoje. Nustatyta, kad jame yra suodžių ir ugnikalnių pelėnų, kuriuos atpūtė nuo Vezuvijaus pietų vėjas. Taip pat ir rudas sniegas prie Šiaurės jūros pakraščiu ir Skandinavijos pusiasalyje yra atmiestas lavos dalelių.

Be raudono, žalio, geltono, rudo ir juodo sniego yra dar normalus, mūsų pažįstamas sniegas. Tačiau ir jis negali būti visiškai baltas. Pirmiausia, tai atsitinka dėl to, kad švieša lūžta, per briaunas kristalinių dalelių, iš kurių susidaro sniegas. Atsiranda nuolatiniams melsvas atspalvis. Be to, kiekviename sniegyje yra kosminių dulkių, atsirandančių ir yrančių dangaus kūnų. Tai patvirtino bandymai su tirpinamu iš didelių aukščių iškritusiu sniegu.

Bruselis. —Belgijos specialus komitetas išdirbo sąlygas, kuriomis birželio 30 d. suteiks kolonijai Kongo (Congo) nepriklausomybę.

SENIS IR JŪRA

(Tąsa)

ir todėl senis, nusimovęs kelnes, atsigulė tamsoje. Jis suvyniojo jas kartu su laikraščiu ir ritini, atstojušį jam pagalvę. Susisupęs į antklodę, jis atsigulė ant senų laikraščių, kurie dengė plikas lovos spyruokles.

—Jis greitai užmigo ir sapnavo savo vaikystę, toli besidriekiančią augsinę Afrikos pakrantę, baltas sekumas,— tokias baltas, kad skaudėdavo akis, į jas žiūrint,— o taip pat aukštas uolas ir milžiniškus rusvus kalnagūbrus. Kiekvieną naktį, girdėdamas pašėlusį mūšos kriokimą, jis artėdavo prie tų krantų ir maudydavo per bangas šokinėjančius čiabuvių laivelius. Sapne jis vėl užnosdavo ant denio smalos ir pakulų kvapą ir pajusdavo Afrikos dvelkimą, kurį nuo kranto atnešdavo rytmečio brizas.

Paprastai, pajutęs rytmečio vėją, jis nubudavo, apsiengdavo ir eidavo žadinti berniuko. Tačiau šią naktį vėjo atneštas žemyno kvapas jį užkėlė labai anksti, todėl stengėsi dar užmigti, tikėdamasis susapnuoti baltas uolų viršūnes, iškilusias virš jūros, Kanarų salų uostus ir laivus reide.

Jis daugiau nebesapnuodavo nei audrų, nei moterų, nei didelių įvykių, nei didelių žuvų, nei muštynių, nei galėtynių, nei savo žmonos. Dabar jis sapnuodavo tik tolimus kraštus ir lūtus vandenyne pakrantėje. Jie žaisdavo prieblandoje tarsi kačiukai, ir jis mylėjo juos, kaip mylėjo berniuką. Berniukas jam niekada neprisapnuodavo.

Staiga senis nubudo, pažvelgė pro atvertas duris į mėnulį, išsivyniojo kelnes ir užsimovė jas. Išėjęs iš lūšnelės, jis nusišlapino ir nužingsniavo aukštyn kylančiu keliu žadinti berniuko. Nuo rytmetinės vėsumos jį krėtė drebulys. Tačiau jis žinojo, kad drebulys praeis, ir jis greitai susilks irkludamas.

Namo, kuriame gyveno berniukas, durys buvo neužrakintos; jis atidarė jas ir įžengė į vidų, tyliai statydamas basas kojas. Berniukas miegojo ant lovos pirmame kambaryje, ir senis aiškiai galėjo jį matyti, apsviestą blyškios mėnulio šviesos. Jis švelniai nutvėrė jį už kojos ir laikė ją, kol berniukas nubudo ir atsikusęs pažvelgė į jį. Senis linktelėjo jam, berniukas pastvėrė nuo kėdės, stovėjusios šalia lovos, savo kelnes ir užsitraukė jas.

Senis išėjo į lauką, ir berniukas nusekė paskui jį. Jis niekaip negalėjo pabusti, ir senis, apglėbęs jo pečius, tarė jam:

—Atleisk man.

—*Que va*,—tarė berniukas. — Tokia jau vyrų dalia.

—Jie nusileido prie senio lūšnelės, pakeliui sutikdami basus vyrus, kurie žengė tamsoje, nešini savo laivelių stiebus.

Kai jie pasiekė senio lūšnelę, berniukas paėmė krepšį su valo rytiniais, žerklą, ir kobinį, o senis užsivertė ant peties stiebą su užvyniota ant jo bure.

—Nori kavos?—paklausė berniukas.

—Pirmiausia padėsim burę ir virves į laivelį, o paskiau išgersim kavos.

Jie gėrė kavą iš kondensuoto pieno skardinė užkandinėje, kuri aptarnavo žvejus ir būdavo atidaroma labai anksti.

—Kaip tu miegojai?—paklausė berniukas. Jis beveik visiškai nubudo, nors jam nelengva buvo nusikratyti miego.

—Kuo puikiai! Manoline, — tarė senis. — Aš šiandien pasitikiu savimi.

—Aš taip pat,—tarė berniukas. — Dabar aš atnešiu mūsų sardines ir tavo jauką. Manasis pats nusigabena savo virves. Jam nepatinka, kai jo daiktus neša kiti.

—Mums kitaip išeina,—tarė senis.— Tu buvai vos penkerių metų, kai aš jau leidau tau nešti daiktus.

—Prisimenu,—tarė berniukas. — Aš tuojau sugrįšiu. Gerk dar kavos. Mums čia duoda į skolą.

Jis išėjo iš užkandinės ir basas nužingsniavo per koralų rifus link saudytuvu, kur buvo laikomas jaukas.

Senis iš lėto gėrė savo kavą. Jis žinojo, kad reikia prisigerti kavos, nes daugiau šiandien jis nieko nevalgys. Per daugelį metų jam nusibodo kramtyti, ir jis niekada nebeimdavo pusryčių į jūrą. Laivgalyje jis laikė butelį su vande-

niu, kurio jam pakakdavo visai dienai.

Berniukas sugrįžo su sardinėmis ir jauku, suvyniotu į laikraštį; jausdami po kojomis šiugždantį žvyrą, jie nusileido takeliu prie laivelio, kilstelėjo jį ir nustūmė į vandenį.

—Gero vėjo, seni.

—Ir tau,—tarė senis. Jis užmovė virvines irklų kilpas ant įkabų ir, pasilenkęs į priekį, tamsoje pradėjo irkluoti iš uosto. Iš visų užtėkių plaukė į jūrą laiveliai; senis jų negalėjo matyti, nes mėnuo buvo pasislėpęs už kalvų, tačiau jis girdėjo krentančių į vandenį irklų pliuskenimą.

Kartais kas nors prabildavo laivelyje. Bet daugumoje laivelių viešpatavo tyla, kurią trikdė tik takti irklų smūgiai. Išplaukę iš uosto, laiveliai pasklido į šalis, nes kiekvienas žvejas rinkosi sau vietą okeane, kur jis tikėjosi pagauti žuvis. Senis buvo nusprendęs žvejoti toli nuo kranto; jis paliko užpakaly savęs žemyno kvapą ir irklavo tiesiai į gaviu rytmečiu kvepiantį okeaną. Plaukdamas ta okeano dalimi, kurią žvejai pavadinę "didžioju šuliniu," jis matė šviečiančius dumblis; toje vietoje dugnas staigiai nusileidžia iki septynių šimtų sieksnių gylio; vandens srovės, atsimušios į povandeninius kauburius, sudaro sūkurį, kuriame visada būna įvairiausių žuvis. Čia susirenka didžiuliai būriai krevėčių ir smulkių žuvcyčių, o kartais gelmėje daugybė galvokų; naktį jie išskyla į paviršų ir juos puola klajojančios žuvis.

Tamsoje senis jautė ryto artėjimą; irkludamas jis girdėjo virpantį garsą; tai skraidanti žuvis pakildavo iš vandens ir, su švilpesiu mojudamas savo kietais sparnais, nuplaskodavo į tamsumą. Jis mėgo skraidančias žuvis, nes jos buvo jo geriausi draugai okeane. Jis gailėdavosi paukščių, ypač silpnų jūros kregždžių, kurios nuolat ieško maisto, tačiau beveik niekada neranda, ir dažnai pagalvodavo: "Paukščių gyvenimas, išskyrus grobuonis ir stipriuosius, sunkesnis už mūsų. Kodėl paukščius sutvėrė tokius dailius ir silpnus, štai kaip šitas jūros kregždės, kada okeanas neretai būna toks žiaurus? Jis yra geras ir gražus. Tačiau kartais jis staiga pasišaušia, o paukščiai, kurie, pasinerdami ir klykdami savo liūdais balsais, skraido virš jo, per silpni, kad stotų į kovą."

—Jis visada mintyse vadino jūrą *la mar*, kaip vadina ją žmonės Ispanijoje, kurie myli ją. Kartais, mylėdami jūrą, jie blogai atsiliepia apie ją, tačiau visuomet kalba taip, tarsi ji būtų moteriškos giminės. Kai kurie jaunesniųjų žvejų, kurie vietoje plūdžių naudoja bujus ir turi motorlaivius, pirktus tada, kai gerai mokėdavo už ryklių kepenis, vadina jūrą *el mar*, priskirdami ją vyrų raiškai giminėi. Jis kalba apie ją, kaip apie beribę platybę, kaip apie varžovą, o kartais netgi vadindami priešu. Tačiau senis visuomet galvojo apie jūrą kaip apie moterį, kuri gali būti ir maloni, ir ne, o jeigu elgtasi nedorai ir būna baisi—nieko nepadarysi, tokia jau jos prigimtis. "Mėnuo jaudina jūrą tarsi moterį,"—galvojo jis.

Jis irklavo, neįtampdamas jėgų, nes okeano paviršius buvo lygus, išskyrus tas vietas, kur srovė sudarydavo sūkurius. Srovė atliko už jį trečdalį darbo, ir kai pradėjo aušti, jis pamatė, jog nuplaukė daug toliau, negu tikėjosi nuplaukti iki to laiko.

"Visą savaitę aš žvejojau gelse ir nieko nepagavau,—galvojo jis.— Šiandien aš pamėginu užmesti ten, kur susirenka bonitos ir albakorės būriai; ko gero, tenai pasimaišys ir didelė žuvis."

Dar visiškai neišaušo, o jis jau buvo užmetęs kabliukus su jauku gilumoje, kitas—septyniadesimt penkių, o trečias ir ketvirtas—šimto ir šimto dvidešimt penkių sieksnių gelse. Jaukas kablojo galva žemyn, stipriai pritvirtintas kabliuko kotas buvo žuvis viduriuose, o ant išlenkimo ir ašmenų buvo suvertos švėžios sardinės. Jos buvo suvertos pro abi akis, tokiu būdu sudarydamos giliandą ant plieninio kabliuko puslankio. Didelė žuvis neišvengiamai turėjo užuosti, kaip viliojančiai kvepia kiekvienas jauko gabaliukas.

(Bus daugiau)

SVEČIUOSE PAS MEŠKAUSKUS

Daugybę susitikimų turėjo rašytojas Rojus Mizara savo gimtojoje žemėje. Viešėdamas Lietuvoje jis užmezgė aibę naujų pažinčių, igijo begalę draugų.

Čia matome Rojų Mizarą Meškauskų bute. Iš kairės: dramaturgo Vaičiūno našlė T. Vaičiūnienė, studentas A. Meškauskas, rašytojas R. Mizara, Lietuvos Kultūros ministro pavaduotoja M. Meškauskienė, Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos prezidento Pirmininkas Justas Paleckis, žurnalistų sąjungos valdybos prezidento marnys V. Zenkevičius ir filosofijos mokslų kandidatas docentas E. Meškauskas.

JUBILIEJINEI DAINŲ SVENTEI ARTEJANT

Čia myli dainą, muziką, šokį.

Vilniaus Vitenbergo var-dų kailių siuvimo fabrike yra 12 meno saviveiklos kolektyvų — choras, liaudies šokių ratelis, agitacinė brigada, styginis, dūdy bei estradinis orkestras, ir kt. Juose dalyvauja 170 darbininkų, inžinierių, techniku, tarnautojų. Kas trečias kolektyvo narys — meno saviveiklos dalyvis.

Viens praėjusiais metais jie suruošė apie 70 koncertų ne tik Vilniuje, bet ir Kaune, Klaipėdoje, Nidoje.

Pernai gruodžio mėnesį vykusioje Vilniaus miesto liaudies meno dekadėje fabriko saviveiklininkai išdarbininkų, inžinierių, techniku, tarnautojų. Kas trečias kolektyvo narys — meno saviveiklos dalyvis.

Nuotraukoje: Vitenbergo var-dų kailių siuvimo fabriko estradinis orkestras repeticijos metu.

Brangiajam likimo broliui

1959 m. gruodžio 8 d. R. Mizara lankėsi Punske, Seinų apskrityje, Lenkijos Liaudies Respublikoje. Vakare jis ten sakė lietuvių mitingų kalbą. Prieš jam kalbėsiant, Punsko Vidurinės lietuvių mokyklos mokytojas Jonas Karčiauskas skaitė savo eilėraštį "Brangiajam likimo broliui." Po juo jis pridėjo tokį raštelį R. Mizarai: "Parėjęs iš pamokų, laukdamas Jūs atvažiuojant, bevalgydamas pietus, sudėjau šias eiles, nes man taip lengviau reikštį jausmus..." —Redaktorius.

Neramus Atlantas užia.
Bangos daužosi metrinės.
Pasilgę savo gūstos,
Plaukiet aplankyt tėvynės.

Lietuvoj sena močiutė
Džiaugsmo ašarėles liejo,
Sužinojus, kad jos sūnūs
Per Atlantą pas ją skrieja.

Tavo, mielas sūnau, broli,
Žvilgsnis smelkės į mėlynę...
Tik greičiau, greičiau namolei,
Pas močiutę, į tėvynę.

Ir štai pirmą kart kaip gyvas
Maskvą išvydai augsine.
Nors lig Vilniaus šimtai mylių,
Bet ir čia radai tėvynę.

Maskva—lygių sesių sostas—
Priglaudė tave, sušildė.
Ir raukšlėtus tavo skruostus
Džiaugsmo ašaros suvilgė.

Čia, Maskvoj, malonu, gera,
Vėjas, rods, laisviau ulioja.
Bet kaž kas krūtinėj daros—
Traukia tėviškę senoji.

Vnuokve pakyla paukštis,
Pietvakariuosna plasnoja.
Nebereikia ir beklauti—
Tu į Lietuvą važiuoji!

Zemė gaubias juodą skarą,
Vasaros naktis užstoja.
Žvilgt į žemę... Kas čia daros?—
Tūkstančiai žvaigždžių mirkčioja...

Lyg pašautas žemėn krinta
Plieno paukštis į žvaigždyną,
Atgabens Vilniaus žemėn
Ir ne draugą, ne kaimyną,—

Brockton, Mass.

Mirė berniukas

Sausio 30 d. netikėtai mirė Kenneth Andriulis, 6-ųjų metų berniukas. Tai A. ir P. Orintų dukters Ofilijos ir jų žento Charles Andriulis sūnus.

Berniukas buvo labai pavyzdingas, gražiai augo, išmintingas ir daugelio atkreipė dėmesį pereitą vasarą L. T. Namu parke laike piknikų.

Jis parėjęs iš mokyklos nusiskundė, kad jam sunku kvėpuoti. Pašauktas gydytojas, kuris berniuką pasiuntė į ligoninę. Bet nieko negelbėjo, nes jis tuojau mirė nuo plaučių uždegimo.

Pradžioje laikraštis "Enterprise" rašė, kad bus tik privatinės laidotuvės, bet vėliau sužinota, kad gali lankytis ir pašaliniai. Įšermėninę susirinko daug žmonių ir skaitlingai palydėjo berniuko palaikus į Melrose kapines.

Reikiu jo tėvams, seneliams ir giminėms giliai užuojautą!

Geo. Shimaitis

Johnson City, N. Y.

Patyrimai Floridoje

Apsilankiau Floridoje. Ir ten biednų žmonių gyvenimas vargingas, kaip ir kitur. Tik gal ten biskelį pragyvenimas pigesnis ir nereikio kuro šilumai.

Teko kalbėtis su merginomis, kurios viešbučiuose dirba prie lovų ir kitus darbus. Sakė, kad jų uždarbiai labai maži. Gi dirbtuvių Miami mieste dar neadau, kas dabar valdo Karatas pats ir kituose miestuose. Laukai apšodinti Grapefrutu ir oranžijų medžiais.

Mano supratimu, tai gerai kartą nuvažiuoti į Floridą ir pamatyti tenykštį

žmonių gyvenimą. Gyventi ten nebūna norėtus.

Floridoje yra idomių vietų, kaip Miami mieste, taip ir kitur. Man patiko nuvykimas į Key West miestelį. Nuo Miami iki Key West yra 175 mylios. Beveik visą laiką važiuoji tarp vandens nuo vienos iki kitos siauros salaitės. Viso yra apie 40 salaičių ir apie tiek tarp jų tiltų. Vanduo ir vienoje ir antroje pusėje. Key West salų juosta tiesiasi linkui Kubos.

Idomu pamatyti ir taip vadinamą "Singing Tower", kuris randasi apie 100 mylių nuo Miami. Jis baigtas statyti 1929 metais. Atidaryme dalyvavo JAV prezidentas Calvin Coolidge.

N. Yudy

KINAI IKALINO JAV KORESPONDENTĄ

Pekinas. — Kinijos teismas pasiūtė metams laiko į kalėjimą Bill Yimą, UPI korespondentą. Laikraštis "Ta Kung Pao" rašo, kad teisme jis prisipažino, jog būdamas korespondentu tuo pat kartu šnipavo apie Kinijos industriją, gynybą ir perdavinėjo užsienio valstybei.

Washingtonas. — Aviacijos generolai kaltina Alleną Dullesą, kad jis išiskalbė apie JAV karo orlaivyno slaptības.

Laiškai

Gerbiamas R. Mizara:

Aš jus prašau, kad pasakytumėte man apie Suvalkų miestą: kas jį valdo — lietuviai ar lenkai? Taip Miami mieste dar neadau, kas dabar valdo Karatas pats ir kituose miestuose. Laukai apšodinti Grapefrutu ir oranžijų medžiais.

Mano supratimu, tai gerai kartą nuvažiuoti į Floridą ir pamatyti tenykštį

Stanley Poškytis

Brooklyn, N. Y.

(Suvalkų miestas yra Lenkijos Liaudies Respublikoje, o Karaliaučius, šimo metu *Kalinigradas*, priklauso *Rusijos Tarybinei Federatyvinei Socialistinei Respublikai*.)

—R. M.)

Gerbiamas drauge Rojau!

Labai džiugu, kad jūs sveikutis sugrįžotė iš tokio ilgo vizito po socialistinės respublikas. Tai puik! Bet dabar jūs, drauguti, neapsigaukite, nevažiuokite niekur taip greit iš namų. Teko girdėti, ja jums ruošia prakalbų maršrutą, bet jums reikia gero poilsio...

Su meile,

J. Žilinskas

Worcester, Mass.

(Atrodo, kad hebus galima draugiško Jūsų patarimo paklausti, nors jis labai malonus. Teko nežilgti šen ir ten išvykti su pranešimais apie Lietuvą ir Lenkijos lietuvius. — R. M.)

Gerb. Rauge:

Sveikas, kad sugrįžotė. Aš jums buvau pasiuntęs į Vilnių laiškelį su iškarpa iš vieno klerikalų laikraščio; ten buvo rašyta apie jus. Dabar kas dėl tos moters, A. Novickienės, kurią minėjote savo rašte apie Lenkiją: ji jau mirusi; miręs ir jos vyras. Našua mieste buvo ir jos brolis: Tė Novickai parejo iš Marcinkonių kaimo, minėtoji moteris (mirusi) buvo kilusi iš Puvocių kaimo...

J. Gaidys

Maynard, Mass.

Jonas Karčiauskas
Punska, Liaudies Lenkija
1959 m. gruodžio 8 d.

Sveturgimių gynimo komiteto konferencijos raportas

Metinė 27-ji konferencija įvyko 1969 m. gruodžio 19 d. Belmont Plaza viešbutyje, New Yorke. Konf. atidarė komiteto pirmininkė prof. Smith, dalyvaujant apie 100 delegatų.

Po trumpos įžanginės kalbos prstatė Rose Chernin, L. A. Komiteto atstovė, perskaitė metinį veikimo raportą. Iš raporto paaiškėjo, kad makartizmas yra šiemet stipresnis, negu pernai, atakos prieš Komitetą, jo narius, ir sveturgimius abelnai, yra paastrejes.

Komitetas prašo visų delegatų bei draugų atidžiai raportus išduoti savo draugijoms, paaiškinant, kad komitetas veikia netaip gerose sąlygose. Abner Green netikėta ir staigi mirtis labai apsunoko komiteto veikimą, moraliai ir finansiniais, kadangi Komitetas paėmė apmokėtą A. Greeno liginės bilą, kuri siekė virš \$4,000. Nėgana to, Alec Jones, retkarčiais Abnerio Green pavduotojas, dabartinių laikų taipgi randasi liginė. Suruošimas šios konferencijos teko mažai grupei komiteto narių bei draugų.

Antra sesija ėjo vadovėbėje Jean Kramer iš San Francisco. Prof. Smith perskaitė raportus iš Oregon ir Washington valstijų; delegatai negalėjo atvykti, nebuvo galima orlaivyje gauti vietų švenčių metu.

Los Angeles Komiteto pirm. Frank Lopez kalbėjo apie meksikiečius, kurie gyvena Amerikoje arba samdomi atvažiuoti dirbti tik darbus — jie bėsiškai išnaudojami, be teisių, ir visuomet puolami arba ruožiu sargybos, arba tampa aukomis imigracijos policijos. Praėjusių metų turėjo 35 bylas. Per vietinio komiteto pasidarbavimą valdžia panaikino didžiumą bylų, išdeportavo tik 1 ir toliau tardo 3. Visi buvo kaltinami už politinį nusistatymą. Vienas iš jų buvo svarbus laimėjimas, nes kova ėjo per 8 metus.

Mūsų (meksikonų) Komitetas yra mažas, ir nariai sunkiai dirba, bet sekasi, pasiekia publika, gauna paramos. Peticija Jungtinėms Tautoms nors neatšiekė pilno tikslo, bet daug pagelbėjo. Pasėka to Meksikos ministeris — atstovas Jungtinėse Tautose padarė tyrinėjimą, na, ir gavo užtarimą iš savo valdžios, taipgi Meksikos laikraščiai apie tai rašė, pasidarė svarbus dalykas, svarstomas ne tik mūsų Komiteto, bet net Lotynų Amerikoje ir Europoje. Mes turim vilties, kad viskas išeis gerai, bet iki dalykai pasikeis, prieš mus stovi Amerikos atakos ant meksikiečių, čiagimių, piliečių imigrantų ir darbo samdinių.

Sesijos pirmininkė visiem priminė, kad Abneriui Green mirus, mes visi turim dirbti sunkiau, kad užlopyt tą spragą. Komiteto darbas yra svarbus mūsų visai ateivijai ir visos mūsų tautos gerovei.

Rose Chernin išdavė Los Angeles Komiteto raportą, atvežė avėklintimus nuo valdžios ir 70 'deportees'. Los Angeles Komitetas susideda iš 8 apylinkės komitetų.

Išrinktas visi konferencijos komitetai ir sesija užbaigta su prašymu dalyvaut koncerte. Jo programą išpildė solistė Beatrice Rippey, akomponuojant Carroll Hollister.

Kalbėtojai buvo: Prof. Louise Pettybone Smith, Rose Chernin, Joseph Forer, Harry Carlisle, James Aronson, Blanch Friedman, Elizabeth Gurley Flynn, Hon. Stanley NovaR, Marcus Goldman.

Sukelta apie 16 šimtu dolerių. New Yorko ir apylinkės Lietuvių komitetas prisidėjo su šimtaine toje sumoje ir \$20 iš Clevelando.

Paskutinę sesiją vedė C. Komorowsky. Mandatų komisijos raportą išdavė Amos Scarborough: 116 delegatų sudarė 6 iš Calif., 2 iš Penn., 4 iš Mich., 2 iš Ohio, 2 iš Washington, D.C., 2 iš Chicagos, 1 iš Conn., 1 iš Mass., ir 80 iš N. Y. valstijos ir miesto. Dalyvauja 7 laikraščių atstovai, 10 tautinių grupių, 7 apsigynimo komitetai, 3 unijistai ir 8 advokatai.

Rezoliucijas perskaitė Frank Lopez, rezoliucijų komit. pirmininkas.

Pasveikinimai: Abnerio Green šeimynai, Alec Jonesui, kad greit pasveiktų, Dr. Willard Uphaus, kuris yra areštuotas ir įkainytas N. Hampshire kalėjime už idėjas.

Pareiktas protestas prieš meksikiečių deportacijas.

Užgyrimas. A. Committee for Protection of Foreign Born siekinių — tėti kampaniją dėl 5 metų Statute of Limitations deportacijos ir nupilietinimose.

Už kampaniją panaikinti metinių sveturgimiams registracijų.

Apginti Komitetą nuo visų atakų.

Apginti West Indian Workers ir Latin Americans nuo persekiojimo dėl politinių idėjų. (1 balsas prieš).

Užgyrimas Komiteto visuotinio darbo raportu, išduoto Rose Chernin.

Užgyrimas H. Carlisle gero darbo, redaguojant Abnerio Green memorial Journal.

Finansų raportą išdavė Chas. Musil. 1960 metų darbui biudžetas: Chicago turi sukelt \$750; Ohio 300, lietuviai 500.

Lietuvių kolonijos turėtų sparčiau pasidarbuoti sukelime mūsų kvotos.

Nominacijų raportą išdavė Stanley Novak. Garbės pirmininkais: Rev. Fritchman, Rev. Arthur W. Moulton, Prof. Louise Pettybone Smith.

Pirm. Rev. Chas A. Hill, Dr. Willard Uphaus.

Vykdomojo sekretoriaus vieta liko be rekomendacijos.

Išrinktas komitetas iš 5 — Rose Chernin, Stanley Novak, prof. Smith, H. Carlisle ir vienas iš N. Y., Chas. Musil, kuris buvo išrinktas kasierium, taipgi sekretoriaus darba laikinai su pagalba patarėjų komisija, iki tinkamas žmogus bus surastas užimti Abner Green vieta.

Delegatas

Daugiau įvairių parengimų Laisvės naudai.

5 p. — Laisvė (Liberty) — Antr., vasario (Feb.) 16, 1960

MIAMI, FLA.

VARGŠŲ LAUKŲ DARBININKAMS

Iš šia apylinkės sausio pradžioje suplaukė 7,000 migrantų su šeimynomis iš Porto Riko, iš Meksikos ir iš kitų pietinių valstybių, taip pat ir iš kai kurių Amerikos valstijų juodveidžiai. Čionai randasi Dade County milžiniški daržovių laukai. Šie migruojantys vargšai suplaukia čion kasmet sumiti su daržovės, o plantacijų savininkai siunčia jas į vakarines Amerikos valstijas, kur tuo metu gauna aukštas kainas. O šie vargšai, apgyvendinti tuose laukuose pastatytose lūšnėse, dirba pusdykiai. Bet šiemet juos dar ir gamta skaudžiai nubaudė. Visą Floridos valstiją užglėbė šaltis, kad buvo vietomis net ledo. Daržovės šaltis sunaikino, ir vargšai migrantai neteko darbo. O kadangi jie neatsivežė šiltų drabužių, o tos jų lūšnės neturi jokių apšildymo įtaisų, tai šie nelaimingi vargdieniai atsidiūrė neapsakomai žiaurią padėty. Plantacijų savininkai suvis jais nesirūpina, nežiūrint, kad šie darbo skruzdės su mažais vaikūčiais atsidiūrė šalčio, alkio ir mirties nasruose.

Pagaliau miesto valdžia ir vietinė milijonierių spauda suriko gultu gelbėti šiuos nelaimingus žmones, bet pridūrė, jog labdarybės išdas tušias. Tad didėmis raidėmis šaukė visus gyventojus nešti drabužius ir maistą į nurodytas vietas šiems vargdieniams.

Šie nelaimingi 'laisvos' sausulio pusės aukos neturi galimybės grįžti ten, iš kur atkeliavę, tad turi pusbėdžiai gyventi ir laukti, iki šalčio sunaikintus daržovių laukus apars ir prirengs dirvą antram sodinimui. Tada šie darbo skruzdės vėl bus pašaukti į darbą, o užsidirbę ant kelionės, migruos kitur, kur tam tikri išnaudotojų agentai jiems nurodo.

Dabar rašau šiuos žodžius ir galvoju: Koks ičia ekonominis surėdymas? Pasivalgau po Miami Beach. Ten šimtamilijoniniai viešbučiai puošia gražiausią Atlantiko pakraštį. Turčiai suvažiavę iš vakarinių ir šiaurinių valstijų puotauja, šildosi saulės spinduliuose, vartydamiesi ant smėlio ir maudydamiesi švaresniais Atlantiko pakraščiu vandenynje. Bet štai už kokių dešimties mylių nuo šių nesuskaitomų turtų 7,000 bedarbių su šeimomis kenčia alkį ir laukia, kad gal koks gerasirdis atnešė gabalėlį duonos ar koki nudėvėtą skudurėlį nuoga ir alkaną vaikui apdengt! Jų patalpos neturi nei šilto vandens apsiprausti ar indus nuplauti.

Apie tokį nesantarišką patalpų stovį jau prieš metus laiko vienas šio miesto didlapis buvo pakėles klausimą ir kaltino sveikatos skyrių, bet ir po šiai dienai jokio pagerinimo nepadarėta.

Praėjusių metų pradžioje vienas jaunas ispanų tautybės advokatas apsimetęs migrantu, ten dirbo ir ištyrė gyvenimo padėty "Dade County migratory labor camp." Viename vakariniame Miamės didlapyje tilpo jo aprašymas šių vargšų kasdieninio gyvenimo.

Perskaičius mane šturpuliai supurtė. Aš niekaip negalėjau suprasti, kad mūsų demokratinėje ir turtingiausioje pasaulyje šalyje tokia nežmoniška darbo žmonių padėtis yra palaikoma. Mūsų šalies spauda labai daug kalba apie kitų žiems nepatinkamų šalių darbininkų blogą padėty, bet ji nieko nemato, kas dedasi savo šalyje.

Lietuvių šiame mieste ir apylinkės miesteliuose yra gerokas skaičius. Žinoma, kaip visur, taip ir čia jie pasiskirstę į keletą grupių sulyg savo įsitikinimu. Progresyviškai įsitikinusių lietuvių ir spaudoje buvo apie tai plačiai rašoma. Traukiami atsako miybėn Pennsylvanija Coal Co. ir Knox Coal Co. savininkai. Lavonai žuvusiųjų iki šiai dienai nėra surasti.

Valstija ieško atlyginimo lėšų, kurios pasidarė dirbant, kad pasiekus ištiktus nelaimėje mainierius užsėmose mainose, už nuavymą vietos, kuomet vanduo buvo sulaukytas, ir už atlyginimą žuvusiems. Kuo ši byla pasibaigs, tai ateitis parodys. Bet gerai, kad valstijos "tėvai" ima kompanijas, kaip prokuroras sako, už apsilėdimą, neprižiūrėjimą mainų saugumo.

Philadelphia miesto bus nugriauta šeši tūkstančiai namų, kuriuos savininkai visiškai apleido. Apleisti namai sudarė pavojų ypatingai vaikams, kurie po apleistus namus landžioja. Kiekvieną mėnesį bus nuversta po penkis šimtus pastatų.

Sakoma, kad trys tūkstančiai darbininkų neteks darbo dėl išsikėlimo Dyeing and Finishing Establishments iš Philadelphiajos.

Iš Pensylvanijos valstijos

Philadelphiajoje ir apylinkėje dirbančiųjų skaičius siekia daugiau negu pusantro milijono. Gruodžio mėnesį, sakoma, dirbančiųjų padaugėjo 17,500, bet taipgi gruodžio mėnesį buvo virš šimto tūkstančių bedarbių, ir plieno darbininkų streikas valstijai lėšavo daugiau negu pusę bilijono dolerių, ir 235,000 bedarbių.

Philadelphiajos ir apylinkės Lietuvos mylėtojai, pasižymėkite, kad kovo 18 d., 7:30 val. vakare, Rusų Klubu svetainėje, 1150 N. 4th St., bus rodomi judami paveikslai iš Lietuvos. Negaliu tikrai pasakyti, bet tik galiu spėti, kad gal bus galima matyti tuos, kurie praeitą vasarą buvo turistai. Jonas Grybas su K. Briedžiu man rašo, kad paveikslai bus įdomūs, ir būsite visi, kurie atsilankysite, pasitenkine.

Philadelphia' ir visa apylinkė pasidėkite kitus naminius reikalus kitam vakarui. Atsilankykime, pasižiūrėkime ir padarykime savus sprendimus apie paveikslų gerumą.

Nesu pranašas, ir nesu gerai susipažinęs su Philadelphia'iečiais, bet spaudoje matau, kad drg. Merkys gražiai rinko "Laisvės" skaitytojus. Manau, kad jis gavo ir naujų.

Esu tikras, jog drg. Merkys turėjo ir pagalbininkų, na, ir kuomet "Laisvės" administracija paskelbs pasekmes, tuomet teks matyti, kokia dovana teks Philadelphia'ijai. Jūs, draugai ir draugės, kurie dirbate šiame vajuje, užsitarnaujate visos pažangios lietuvių visuomenės didelį acių. Philadelphia'ija yra plati ir lietuviai irgi gyvena pasisklaide, sunku su jais susisiekti, bet dedant pastangas, sunkumai nugalimi.

So. Boston, Mass.

Mirė Darata Rūplėnienė Varekojūtė

Sausio 30 anksti rytą Massachusetts General ligoninėje issiskyrė is gyvyjų tarpo mūsų mylima oraugė Darata Rūplėnienė. Ji buvo viena iš darbščiausių mūsų LLD kp. gspadinių, kuri dirbo visuose mūsų parengimuose. Ji visados rūpūsosi, planavo, kaip geriausiai pagaminti maistą, kad parengimas būtų sėkmingas. Nors velionė ir nebuvo labai tvirta sveikatoje, bet ji niekad nesiskundė, nedėjavo.

Darata Rūplėnienė dirbo priruošime mūsų praėjusio "Laisvės" banketo (kuris atsiuvovo sausio 24 d.). Bedirbdama sunegalavo ir už kelių dienu mirė.

Velionė buvo rimto, ramaus būdo, pažangi moteris. Ji mokoje draugiškai sugyventi su visais pažįstamais ir kaimynais.

Paėjo is Galentiškių kaimo, Papiės parapijos, Biržų Apskritis.

Išią šalį atvyko 1910 metais. Didžiąją savo gyvenimo dalį praleido So. Bostone.

Darata priklausė LLD kuopoje. Buvo "Laisvės" skaitytoja, taipgi mylėjo skaityti knygas.

Paliko didėiamie liūdesyje dukterį Mildred ir ženą Adams, tris sūnus — Robertą, Joną ir Petrą, — tris marčias ir 5 antikus, taipgi daug giminių ir draugų.

Pašarvota buvo Juozo Casparo laidotuviu name. Jos karštą puosė daug gyvyų gėlių vainikų nuo šėmos, giminių ir draugų, nuo LLD2-ros kp. ir nuo Lietuvių Amerikos Piliiečių Klubu. Nors velionė ir nebuvo Piliiečių Klubu narė, bet savo darbais ji pilnai užsitarnavo tos pagarbos. Palaidota vasario 2 d. Mount Hope kapinėse šalia savo gyvenimo draugo Jono Rūplėno. I kapines palaidėjo didelis būrys žmonių. Po laidotuvių visa publika buvo pakviesta i Lietuvių Amerikos Piliiečių Klubu, 318 Broadway, kur visi buvo skaniai pavaisinti.

Išėkis, drauge, ramiai šios šalies žemėlėj! Mes ilgai tave minėsimė.

O tavo liūdinčiai šeimai ir tavo artimiesiems reiškiu giliausią užuojautą.

H. Tamašauskienė

TSRS išsprogdino nuo anglies kalną

Sibire, netoli Neringrino, tarybiniai mokslininkai išsprogdino kalną, kad atidengus didelius anglies klodus.

Jie kalne padarė skyles, i jas patalpino 55,588 tonus sprogdančios medžiagos ir kalną sugurino. Atsidengė milžiniškas anglies daugis.

TSRS mokslininkai sako, kad ateityje tokius kalnus bus galima nuversti su pagalba atominės jėgos. Dabartinis sprogdančios medžiagos kiekis turėjo tris kartus tokią jėgą, kaip amerikiečių bomba, nimesta ant Hiroshima miesto Japonijoje.

Brockton-Montello, Mass.

KONCERTAS IR BANKETAS

Rengia Montello Vyrų Dailės Grupė

Montello Vyrų Dailės Grupė, vadovaujama Al. Potsus

Sekmadienį, Vasario-February 21 d.

Pradžia 2.ą valandą popiet

National Hall, 668 No. Main St., Montello, Mass.

PROGRAMA

MOTERŲ KVARTETAS iš New Yorko Nellie Ventienė, Nastė Buknienė, Ona Cepulienė ir Kostė Rušinskienė. Mokytoja Mildred Stensler.	ROŽĖ STRIPINIS—SOPRANAS AUDREY POTŠUS—PIANO SOLO R. STRIPINIS ir W. YUODEIKIS Duetas
ALDONA WALLEN—SOPRANAS ELDON DOWNING—BARITONAS	ED ir BENNY SAUKAI Accordion ir smuiko duetas VYRŲ DAILĖS GRUPE

PO KONCERTO BANKETAS IŽANGA \$1.00 ASMENIUI

Šis tas iš šen ir ten

Ruošiamasi lietuvių simfoniniam koncertui

Iš Clevelando, Ohio, pranešama, kad po sėkmingo koncerto su Clevelando simfoniniu orkestru, iš Kauno kilęs Andrius Kuprevičius, pianistas-virtuozas, įtemptai ruošiasi kovo 6 dienos koncertui Niujorko Town Hall. Toscanini (Symphony of the Air) simfoniniam orkestrui diriguos Vytautas Marijosiūsis, kitas buvęs kauniečių. Programoje numatomi aukštos klasės kūriniai — Bartoko ir Rachmaninovo piano koncertai, Bacho Suite orkestrui ir J. Gaidelio "Scherzo". J. Gaidelis gyvena Bostone, Mass., pelno pragyvenimą fiziniu darbu, o sugeba ne tik komponuoti, bet taip pat vadovauja didžiuliui chorui.

V. K. Jonyno paskaita Bostone

(Spec. "Laisvė", Ozono Park, N. Y.)

Bostone, Mass., veikia įdomus kultūros klubas. Jis neturi narių, nei mokesčio. Kas mėnesis klubas ruošia kultūrinę paskaitą. Jos turi būti geros, nes kitaip žmonės nesuserenka ir nieko neišsėina. Po paskaitų susirinkusieji pavaišina namą kava. Klubas neturi rinktos valdybos, pirmininko. Paskutinis pirmininkas savo įpėdinį po metų skiria — atsisakytis nuo šių garbingų pareigų negali, jei šio klubo parengimus lankai.

Sausio 30 šis klubas, kuriam dabar pirmininkauja etnografas Antanas Mažiulis, paruošė paskaitą "Meno ir lietuvių kūrėjų problemos". Paskaita laikėsi Niujorko specialiai atvažiavęs Vytautas K. Jonynas, žinomas Amerikos lietuvių dailininkas — grafikas, akvarelistas, ir pedagogas. Gausiausiai iki šiol susirinkusiems "Tarptautiniam Institute" Bostono lietuviams Jonynas paskaitą suskirstė į tris dalis: Kas yra kūryba; šių dienų menas; lietuvių kūrėjų problema. Jonynas populiariai kūrybą vadino "Nekartojimu ir nesikartojimu"; svarstymu, ne kas padaryta, bet kaip padaryta. Jonynas teigė, kad ne turinys, bet turinio išpildymas lemia kūrinio vertę.

Paveikslai negali būti produkuojami

Jonynas pasisakė prieš paveikslų "produkciją" — tokie paveikslai tesą "nieko nereiškianti pilkuma". Lietuvis kūrėjas modernistas savo pagrindiniu tikslu ir turi laikyti savo lietuviško "as" išsakymą, originaliai, nepakartojant ir nepasikartojant. Jonynas atmetė meno iki šiol nesidomėjusių žmonių drąsą pasmerkti lietuvių kūrėją "nesuprantamam". Girdi, menas yra intelektualinė sritis, kuriam suprasti būtinas apsiskaitymas, galerijų lankymas, lygiai kaip simfoninės muzikos negali suprasti iš pirmo karto ją išgirdęs asmuo. Jonynas palaikęs "įžeidimu", kai jis buvęs paprašytas kurti "lietuviams" — įžeidimu savo tautos mentaliteto ir kultūros laipsnio. Jonynas užtikrina, kad tauta, davusi pasauliui Čiurlionį, vieną dabartinio moderninio meno pionierių, Mlašų, prancūziškai rašiusį poetą, eilėkūrį žmonių, kurie pradėjo naujas kultūrinės srovės

pasaulyje, negali būti klasifikuojama "nesuprantantanti", norinti sau specialaus, "lietuviško meno". Toliau Jonynas kalbėjo, kad jokia "problema negalinti būti išspręsta be uždavinio", kad menu negali būti laikomas "senų anekdotų pasakojimas". Toks menas neturi ir nesprenžia problemų. Jonyno žodžiais: "Mokėt rašyti, tai nereiški, kad jau rašytojas", "dailydė — dar ne dailininkas".

Pakeltu balsu Jonynas reikalavo, kad lietuvis kūrėjas menininkas tiek tėvynėje, tiek išeivijoje jaustų esąs išstatytas prieš svetimą, rūpintųsi įrodyti lietuvių tautos dvasinį turtingumą, išradingumą, meniškumą. Lietuvis kūrėjas kūrinių negali būti "dvasinio ubagyno iliustracijomis", bet turi dvelkti tautine šiluma ir šviesa tiems, kurie ieško ir nori pažinti ką tai naujo ir dingio.

Vytautas K. Jonynas šiais metais buvo pakviestas amerikiečių meno draugijos "Audubon Artists" būti grafikos jury komisijos nariu. Būdinga, kad ši komisija paskyrė litografijos 1960 metų premiją lietuviui dailininkui Romui Viesului už jo litografiją "Oi, Zeme, Zeme".

Lietuviškos liaudies dainios temomis litografijų rinkinį "Dainos" iki šiol išigijo, be kitų, Niujorko Didžioji biblioteka, Čikagos Meno Institutas, Nebrasos valstijos universitetas.

Ruošiamasi "Dainas" pasiūlyti susipažinimui Vilniaus Dailės Muziejui, taip pat Maskvos Dailės Muziejaus grafikos skyriui.

Tūlus Rojzas Mizaros, Laisvės redaktoriaus, neseniai apsilankiusio Lietuvoje, įspūdius, spausdintus "Laisvėje", "Tėvynės Balsė", ir kitur, beveik ištiesai atpasakojo arba net ir perspausdino kai kurie buržuazinės ideologijos išeivijos laikraščiai. Straipsniai buvo išeivijos veikėjų plačiai skaitomi ir diskutuojami.

Naujas pilietis

Pittsburgh, Pa.

Susirinkimas

Yra šaukiamas Pittsburgh ir apylinkės visų pažangiečių labai svarbus susirinkimas. Jis įvyks sekmdienį, vasario 28 d., 2 val. po pietų, LDS 160 kuopos svetainėje, 1024 Beaver Ave., N. S. Pittsburgh.

Dalyvaukite visi. P. J. Martin išduos smulkesnišką raportą iš spaudos vėjauš. Bus padaryta apžvalga mūsų veiklos 1959 metais ir išdirbti nauji planai dėl šių metų veikimo.

Po susirinkimo turėsime skanių valgių. Gaspadinės rūpinasi paruošti kuo skanesnių ir įvairesnių. Taigi visi ir visos ateikite, dalyvaukite!

J. Mažeika

PRANEŠIMAS

CLEVELAND, OHIO

Mirusio J. Darskos 4 metų mirties sukakties paminėjimas yra perkeltas į vasario 21 d. (sekmdienį), 1-mą valandą popiet.

Taigi, gerbiamieji, prašome skaitlingai susirinkti. Šeimynos nariai, gaminkite namie pietų, šia gerai papietausite. Paminėjimas bus LDS salėje, 9305 St. Clair Ave. V. Darskienė (11-12)

Liūdna žinia

Vasario 12 d., 7:30 ryto, nuo širdies smūgio mirė 39 metų Dorothy Karpavich, po tėvais Puzūniūtė. Pašarvota Walks šermentinėje, Main St., Bagodo miestelyje, N. J.

Laidotuvės įvyks vasario 16 d. ryte. Vėlionės bus palaidota Lietuvių Tautiškoje kapinėse, Waterbury, Conn.

Nuliūdime pasiliko jos vyras Edwardas Karpavich ir 14 metų sūnus Ronaldas, vėlionės motina, dvi seserys ir kitos giminės.

Edwardas yra sūnus gerai žinomų K. J. Karpavičių, gyv. 110 Wyona St., Brooklyn, N. Y. Jų sūnaus Edward Karpavich rezidencija: 50 Elmwood Ave., Bagodo, N. J.

Izabelė Sutkienė silpna

Vasario 8 d. d. Izabelė Sutkienė buvo operuota ant timoro. Daktarai sako, kad operacija buvusi sėkminga, tačiau ligonė jaučiasi silpna. Ji vis dar Manhattan General ligoninėje, New Yorke, neturi apetito, mažai ką valgo. Duktė iš namų nesą jos mėgiamo maisto, nes ligoninėje ne viskas jai patinka. Daktarai mano, kad pavojaus nėra, palengva sustiprės.

Ji tik prieš penkis mėnesius turėjo tokią pat didelę operaciją ir, aišku, dar nebuvo pilnai sustiprėjusi, kai ir vėl reikėjo pasiduoti operacijai.

RODYMAS FILMŲ GERAI PAVYKO

Praėjusių penktadienį buvo parodyti keli filmai iš Lietuvos Maspetho Lietuvių Piliečių Klubo salėje, o sekmdienį Williamsburge Ukrainų Demokratų Klubo patalpose. Filmai gražūs, įspūdingi ir parodymas buvo aiškus. Tenka pasidžiaugti, kad mūsų Jonui Grybui aparatas dirba gerai ir parodymas puikiai vyksta.

Sekmdienio oras buvo šaltas ir keliai slidūs, tai daugelis susilaikė nuo atėimo pamatyti filmus. Tačiau ir čia susirinko nemažas susipratusių lietuvių būrelis pasidžiaugti vaidais iš savo senosios tėvynės. Buvo parodyti net penki filmai — du visai nauji, mums dar nematyti, tai "Yra šalis", kuriame kalbama apie praėjusios vasaros amerikiečius turistus Lietuvoje, ir "Vestuvės".

Pakartoti filmai "Viename kolkiyje", "Neringa" ir "Zydek, jaunyste!"

Pastebėjau, kad Grybui gražiai talkuoja Klemenas Briedis.

Reje, pranešta, kad piktos valios elementai Williamsburge norėjo pakišti koją. Salės šeimininkas sakė, kad pas jį buvo atėję Lietuvos priešai ir reikalavo, kad jis neleistų filmus rodyti. Bet salės šeimininkas, matyt, yra žmogus blaivaus proto ir lietuvių tautos simpatikas, tad tuos skundėjus išvarė laukan. Taip jiems ir nepavyko filmu rodytą sutrukdyti.

Dar ir štai kas paaikėjo. Prelatas Balkūnas pamokslą raginęs parapijonus neiti filmų pamatyti. Bet ir jam nesisekė, nes publikoje matėsi gera dalis juo parapijonų. Gerai, kad tikintieji žmonės atsisako piktos prelato agitacijos klausyti. Rep.

Puiki progą išgirsti pranešimą žodžiu iš Tarybų Lietuvos

Mes manome, kad ateinantį šeštadienį, vasario 20 d., visi Didžiojo New Yorke ir apylinkės lietuviai turės aukštinę progą susipažinti su šių dienų mūsų senosios tėvynės gyvenimu ir kūryba. Po pusmečio viešnagės iš Lietuvos sugrįžo "Laisvės" redaktorius Rojus Mizara. Dar daugiau: jis lankėsi ir demokratinėje Lenkijoje pas lietuvius Punsko ir Seinų apylinkėje ir iš ten parvežė įdomių žinių.

Dabar jis padarys platų pranešimą apie tai, ką matė ir patyrė ne tik Lietuvoje, bet ir Lenkijoje. Tai bus ir įdomu ir svarbu juo pranešimą išgirsti. Tai juk bus pirmas tos rūšies pranešimas. Šia nepaprasta progą patartina visiems pasinaudoti.

Prakalbų garsinime rasite Schwaben salės adresą.

Svarbu ir tas, kad šios prakalbos bus gražiai parngintos mūsų sauniojo Aido Choro dainomis. Taigi visas ateinančio šeštadienio vakaras bus praleistas naudingai ir kultūriškai.

Koresp.

Sezono ligos vargina ir laisviečius

Jau kuris laikas skaitydavome pranešimus apie sergančius azijine influenza ar jai giminingomis slogomis. Simpatizavome sergantiems. Sykiu džiaugėmės, kad mus aplenkė. Bet kur tau... Paskiausiomis pora savaitė užklupo ir pačius laisviečius.

Liga stipriausia sučiupo administracijos sekretorę ir knygvėdę Liliją Kavaliuskaitę. Līga neleidžia pakilti, o rūpestis apie kalną susikrovusių darbų spaudžia. O darbų baigiantis vajui ruošiantis suvažiuvimui ir po jo susikrovė daug. Šią savaitę Lilija jau sugrįžo į darbą, bet dar ilgai užtruks iki išbaigs užsilikusių darbų. Vajininkai ir skaitytojai prašomi kantariai palaukti iki Lilija vėl galės jum patarnauti greit, kaip visada.

Visi kiti laisviečiai, atrodo, taipgi baigia nugalėti šią nesveikatą. S.

LDS 1 kuopos banketas įvyks vasario 27

LDS 1 kuopa rengia šaunų banketą šeštadienio vakarą, vasario (Feb.) 27 d., Kultūriniam Centre, 102-02 Liberty Ave., kamps 102nd St., Ozono Parke. Pradžią 7 val. Vakare. Įžanga tik \$2.50 ypatai.

LDS 1 kuopa yra pagarsėjus gerų banketų surengimu. Julius Kalvaitis, Geo Waresonas, Valys Bunkus ir kiti kuopos veikėjai, kurie įeina į banketo rengimo komisiją, davė žodį, kad jie surengs labai gerą ir sekančių banketą.

Taigi, nepamirškite atvykti į Kultūrinio Centro salę vasario 27 d., 7 val vakare. Žinoma, būtų dar geriau, jeigu iš anksto įsigytumėte banketo bilietus. Jūs galite gauti pas komisijos narius ir taipgi pas daugelį LDS 1 kuopos narių.

Kuopos Valdyba

Po miestą pasidairius

L. Wright, Columbia Artists Management vice-prezidentas, paskelbė, kad 1960 metais į New Yorką atvyks Danijos Karališkas Baletas.

The Douglas Aircraft Co. paruos Francūzijai dvyluką "jet" "Caravelle" lėktuvų.

F. L. Starbuck, 61-ųjų metų amžiaus, išsoko nuo trečio aukšto ir užsimušė. Gyveno 98 Puritan Ave., Forest Hills, Queens. Seniau jis buvęs audyklų vedėjas. Pastaraisiais laikais nesveikavo.

Sulaukęs 82 metų amžiaus mirė vengrų kompozitorius Ernst von Dohnanyi.

Kovo mėnesį bus pradėti darbai Suffolk county teritorijoje prailginimui didžiojo automobilijų Long Island Expressway vieškelio.

C. Netroski puolė į East upę ties Charles St. Artimai buvo policininkas M. Augustine ir ją ištraukė. Moteris atsisakė pasakyti savo elgesio priežastį.

Kardinolas Spellmanas labai apgailestavo, kad Jugoslavijoje mirė kardinolas Štepinac, buvęs nuteistas už bendravimą su naciais karo metu.

J. Oleskewich, 72 metų amžiaus, per kelias savaites išbuvęs Bellevue ligoninės proto ligonių skyriuje, išsoko pro langą ir užsimušė.

Jungtinės Tautos atžymės 150-tą lenkų kompozitoriaus F. Šopėno gimtadienį. Vasario 23 d. bus suruoštas koncertas, kuriame skambins iš Varšuvos atvykęs pianistas Adam Harasiewicz ir akompanuos Stanislaw Skwaczewski.

Vasario 11 d. New Yorke buvo virš 63 laipsniai šilumos. Smarkiai palijo, žaibavo ir griaudė.

Trys ginkluoti plėšikai pačiupo \$2,800 pinigais iš Almor Market, ant 20th Ave., Brooklyne.

Vasario 13 d. laivyno bazėje, Brooklyne, buvo vandenį nuleistas naujas lėktuvnėsis "Constellation". Jis yra 40,000 tonų įtalpos. Statybos darbas pradėtas 1957 metais. Laivo pastatymui vyriausybė išleido virš \$150,000,000.

Važiuotės viršininkai praneša, kad bus pagaminta 300 naujų busų. Jų pagaminimas atsisis \$8,235,000 Jie veiks Brooklyne.

Metodistų vyskupui Dr. Herbert Welch jau sukako 97-ri metai amžiaus. Jo pagarbai buvo suruoštas banketas Biltmore viešbutyje.

Brooklyne, prie kampo Hinsdale ir Dumont gatvių, policija suėmė kelis desėtkus jaunuolių. Ten buvo susirinkę dvi grupės muštis. Pės juos rasta geležgalių, didelių peilių ir keli "revolveriai".

Jau apie dvi savaitės policija stengiasi pagauti "pasitūsi šaulį", kuris jau kelis žmones sužeidė mies-

lo centre. Kol kas policijai dar ne tik nepavyko jį sugauti, bet net išaiškinti ar jis šaudė iš šautuvo ar revolverio.

Generolas Douglas MacArthur, kuris randasi Le-nnox Hill ligoninėje, jau yra sveikesnis. Neseniai jis apvaikščiojo savo 80-ties metų gimtadienį.

Iš Ehrlich - Newman Trucking Co. garažo Manhattan vagnys pačiupo sunkvežimį su drabužiais, kurių buvo \$100,000 vertės. Vėliau sunkvežimį rado tuščią Long Island saloje.

Gaisrui iškilus mediniam name ant Manhattan St., Roosevelt miesto dalyje, sudėgė Rosalie Taylor, 33 metų amžiaus moteris.

Gaisrui iškilus 119 Sanford St., Brooklyne, sudėgė William Terry, jo žmona Etta, jo broliis ir 74-ųjų metų Anna Maloney.

Valstijos Apšvietos Taryba reikalauja iš policijos, kad ji daugiau prižiūrėtų mokyklų srityje jaunimą.

Manhattan centre yra Times Square aikštė. Kas tai sugalvojo dalyje jos, ant 43rd St., keisti vardus Dabar pavadinta: "Times Square — Health Careers Square". Bet neseniai tas kamps turėjo: Gold Star, Ort, Elks, Civil Defense, Hadassah, Truman, Nutrition, Care, Senior, Citizen, Clean City, Millinery, Miss Transit, Freedom, Light-house, Donut Square ir kitus vardus. Pirm 1872 m. jis turėjo Longacre vardą, paimtą iš vienos Lóndono gatvės.

Prie Jungtinių Tautų buvaines buvo 200 žmonių pikietas prieš Dominikonų respublikos Trujillo Molina diktatūrą.

New Yorkas pagarsėjo visokiais raketais. Buvo su-sekta mėšos raketieriai, svorio, vištų, gazolino, o dabar jau surasti ir namų statyboje. Ir visi jie skriaudžia paprastus gyventojus.

PRAKALBOS Su Konertine Programa

Kalbės Laisvės redaktorius

ROJUS MIZARA

Jis tik ką sugrįžo iš Lietuvos, taipgi lankėsi ir Lenkijoje

Prakalbos įvyks šeštadienį

Vasario 20 February

Pradžią 7-tą valandą vakare

Schwaben Hall

474 Knickerbocker Ave., Brooklyn, N. Y.

Aido Choras, vadovaujamas Mildred Stensler, atliks gražią dainų programą. O Rojus Mizara suteiks įdomių žinių apie Lietuvą, nes jis ten išbuvo šešis mėnesius. Daug važinėjo, daug ką matė ir girdėjo. Jis taipgi lankėsi Lenkijoje ir ten aplankė lietuvių kaimus. Jis turi įdomių įspūdžių iš Lenkijos abelnai. Atsilankykite ir išgirsite svarbių dalykų.

Nepaprastai svarbus parengimas

Ateinantį penktadienį, vasario 19 d., didžioje Carnegie salėje, Manhattane įvyks didelės istorinės svarbos parengimas. Tai bus atžymėjimas angliškojo savitraščio "The Worker" 36-tų metų gyvavimo sukakties. Be dainų ir muzikos parengime kalbės žymūs pažangiečiai Dr. Du-bois, Gus Hall, James F. Jackson, Paul Novick ir kiti.

Parengimas prasidės 8 val. vakare. Visi pažangūs mylėtojai kviečiami šiame parengime dalyvauti. Išgirsite svarbių prakalbų ir paremsite pažangų anglišką laikraštį.

Rengėjai

PRANEŠIMAS

STOUGHTON, MASS.

Koncertas ir vakarienė. Rengia Stoughtono Moterų Klubas. Įvyks sekmdienį, vasario (Feb.) 28 d., Lietuvių Namų salėje, 24 Morton St. Pradžią 2 val. popiet. Koncertą atliks Montello Vyrų Dailės Grupė, vadovaujė Al. Potaus. Taipgi Rožė Stripinis su Wm. Yuodeliku dainuos duetas. Bus ir daugiau įdomumų.

Taipgi bus įvairių namie gamintų valgių, tad nepamirškite atsilankyti. Rengimo komitetas. (14-15)

Moterų Klubo narėms

Trečiadienio vakare, vasario 17 d. Kultūriniam Centre, 101-02 Liberty Ave., Ozono Park, bus vietos Moterų Klubo susirinkimas. Svarbu, kad visos narės dalyvautų, nes bus galutinai aptarta pasirošimas Moterų Tarptautinės pamnėjimui.

Vakarbė

MATTHEW A.

BUYUS

(BUYAUSKAS)

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS

Newark 5, N. J.

MARKET 2-5172

426 Lafayette St.